

PAROLE

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:N PERINNEYHDISTYKSEN JÄSENLEHTI
3/2014 (319) HELSINGISSÄ SYYSKUUSSA 2014 3. vsk

1914 — 1944 — 2014

Kesällä tuli kuluneeksi 100 vuotta ensimmäisen maailmansodan syttymisestä. Kaikki Euroopan suurvallat olivat varustautuneet hampaisiin asti. Eurooppa oli pommi, jonka syytyslankaan pani tulen serbinationalisti Gavrilo Princip. Ei hän sotaa syyttänyt. Ilman hänen attentaattiaan joku muu tapahtuma olisi väistämättä käynnistänyt sotaan päättyneen tapahtumaketjun.

Kun Saksan keisari vielä empi sodan aloittamista, hänelle kerrottiin, ettei jo käynnistettyä liikekannallepanoa voitu keskeyttää. Se olisi merkinnyt sotaa varten trimmattujen rautatieaikataulujen menemistä sekaisin.

Kaikkialla oltiin lähdössä lyhyeen sotaan: viimeistään jouluksi kotiin. Mutta kuten lähes aina, nytkään kukaan ei voinut kuvitella, kuinka pitkä sodasta tulisi. Samoin kuten monesti muulloinkin kenraalit olivat lähdössä edelliseen sotaan. Varsinkin liittoutuneiden johdossa ei ymmärretty lainkaan uuden aseiden, konekiväärin merkitystä. Taistelut piti ratkaista jalkaväen pistinhyökkäyksillä ja ratsuväkiryökkäyksillä.

Ensimmäisen maailmansodan taistelut eivät suoranaisesti ulottuneet Suomeen, mutta välillisesti sodan vaikutus mullisti maan tulevaisuuden.

Joukko ennakkoluulottomia nuoria miehiä totesi yleiseurooppalaisen sodan tarjoavan mahdollisuuden Venäjältä irtautumiseen.

Toisen maailmansodan tapahtumiin sitten jouduimmekin mukaan alusta alkaen. Lopullisesti kohtalomme ratkaistiin Karjalan kannaksen suurtaisteluissa, joiden 70 vuoden takaista historiaa on monin tavoin muisteltu.

Viime vuosina olemme tottuneet sanomaan, että elämme syvän rauhan tilassa. Nyt tuo rauha ei enää ole lainkaan niin syvä. Venäjä on surutta käyttänyt asevoimiaan Ukrainaa vastaan. Ei ollut yllätys, että suurvalta-asemaansa haikaileva Venäjä riisti Krimin Ukrainalta. Moskova halusi varmistaa Mustanmeren laivaston tukikohdan, Sevastopolin.

Voi vain toivoa, ettei joskus tulevaisuudessa muistella vuotta 2014 suurten sotatapahtumien alkamisvuonna.

†

Parole koki raskaan menetyksen heinäkuussa, kun lehteä yli 20 vuotta taittanut Kari Merilä kuoli kesken kauneimman kesän.

Kun otin lehden vastuulleni kuusi vuotta sitten, Kari ohjasi minua alkuun lehden tekemisessä. Hän ylitti moninkertaisesti taittajan roolin ja monesti pelasti päätoimittajan tämän mokien vuoksi uhanneelta häpeältä.

Jos lehteen oli menossa merisodankäyntiä koskeva juttu, meriupseeri evp. innostui ja kysyi, saisiko jutun kuvatekstiä täydentää tiedoilla siinä näkyvistä laivoista. Ihmettelin, kuinka hän jokaista lehteä taittaessaan jaksoi innostua tehtävästään.

Parole on joutunut tänä vuonna ongelmiin vaihtuvien kirjapainojen takia. Ne ovat olleet pikkujuttuja lehden tekemisessä verrattuna ikimuistoisien taittajan menetykseen.

Kepeät mullat työtoverille ja ystävälle.

Jukka Knuuti

Kansikuva:

Haminan kesäpäivillä sepeleenlaskussa sankarihautoilla seisoivat kunniavartijat jääkäriunivormuissa. Kuvassa Markku Seppä. Kuva: Paavo Mikkonen.

Takakansi:

Sepeleenlaskijat lähestyvät Haminan sankarihautausperinneyhdistyksen kesäpäivillä. Henkilöt vasemmalta Kari J. Talvitie, Pertti Laatikainen ja Pekka Jauhiainen. Kuva: Paavo Mikkonen

Perinneyhdistyksen iltapäiväkävely Haminan ympyräkaupungissa

Apteekkarska Nymalm johdattelee perinneyhdistyksen kesäpäiväläisiä Haminan ympyräkaupungissa.

Haminan kesäpäivät 16. elokuuta oli niin sanotusti kompakti juttu. Runsaassa kuudessa tunnissa ja runsaan kilometrin kävelyllä tutustuttiin suomalaiseen Haminan varuskuntakerhoon, Reserviupseerikoulutukseen, kirjolliseen historiaan alkaen 1300-luvulta. Bastioni edusti 1800-lukua, mutta sinne rakennettu Tattoo-telto 2000-lukua. Kunniakäynti sankarihaudoilla, kaupungintaloon tutustuminen ja sen miljöössä Haminan linnoituksen vähän surullisen historian kuuleminen sekä runsas oppi ortodoksisuudesta Pietarin ja Paavalin katedraalissa ynnä lähtökahvit. Tuossa se olisi lyhyen kaavan mukaan. Mutta eipä tyydytä siihen.

Mikä olisikaan sopivampi kokoontumispaikka JP27:n perinneyhdistyksen kesäpäiville, kuin Haminan historiallinen upseerikerho, joka nykyään kantaa paljon vaatimattomampaa varuskuntakerhon nimeä! Tilat ovat upeassa kunnossa. Kun Haminan valleja kunnostaneelta vankisiirtolalta loppuivat työt, osoitettiin seuraavaksi kohteeksi kerho ja hyvää jälkeä tuli.

Kerhon seinillä oli kuuluisien kenraalien kuvia, mutta myös muuten tärkeitä persoonia. Mukana ei tainnut enää olla ketään, joka olisi ostanut kanttäätä legendaariselta Varvaaralta. Onni Vilkas keltavihreine busseineen oli saanut myös kuvansa seinälle. Ja meitähän oli monta, joita Vilkaan bussit, kyljessä vinttikoiran kuva, kuljettivat sunnuntailomille.

Ohjelman alkuun nautittiin lounas, jonka mieliinpainuvien yksityiskohta olivat upeat marinoidut herkkusienet. Resepti vain jäi kysymättä. Harmi.

Seuraava rasti oli RUK kadun toisella puolella. Kävelymatkaa tuli runsas sata metriä.

Koulun maneesissa puheet aloitti puheenjohtaja Pertti Laatikainen, jonka sotilasuraan on mahtunut mm. RUK:n johtajuus. Hän luovutti puheenvuoron

koulun nykyiselle johtajalle eversti Timo Pöystille. Hän taas vastaavasti kertoi olevansa perinneyhdistyksen jäsen.

Kuultiin, että koulussa on vuosittain kaksi kurssia, joista viimeisin numero 234 ”Syke”. Kurseilla on nykyään nimet. Tapa jota ei 1960-luvulla tunnettu. Vuosittain valmistuu noin 1400 vänrikkiä. Historiansa aikana koulu on tuottanut 173.000 reservinupseeria. Kurseilla on yleensä parisenkymmentä naista ja kaksi kertaa kurssin priimus on ollut nainen. Pisimmälle sotilasurallaan edennyt naisupseeri Suomessa on tällä hetkellä majuri.

Sää suosi päiväkävelyämme erinomaisesti: ohjelmaan kuulunut ukkoskuuro kaatui maahan kuunnellessamme eversti Pöystin esitystä maneesissa. Saatoimme siirtyä poutaantuvassa säässä seuraavalle rastille, runsaan 200 metrin päähän Marian kirkolle.

Musiikki vuodelta 1918 Liepajan Trinitatis-kirkosta

Musiikkiohjelma kirkossa oli sama kun tammikuussa 1918 Trinitatis-kirkossa jääkärien vannoessa valansa. Valaa vannottaessa yksi jääkäri piti kiinni lipusta. Kaikki olivat välillisesti kosketuksissa lippuun, rivit kyy-

närtuntumassa ja perättäiset rivit yhden miehen pitäessä kättä edellisessä rivissä olevan olalla, kertoi Pekka Jauhiainen.

Ja mitä se Trinitatis-kirkon musiikki oli. Yhdessä laulettiin Martti Lutherin taisteluvirsi ”Jumala ompe linnamme”. Sitten kanttori Pekka Soranummi soitti melodian, jonka naiskuoro oli tuolloin laulanut. Pekka luki jääkärivalan kaavan. Sitä seurannut virsi 579 olisi kyllä osattu vanhoilla sanoilla, mutta virsikirjan uudistajat olivat tehneet senkin hankalaksi laulaa. Musiikkiohjelma päättyi Jääkärimarssiin.

Pekka kertoi saaneensa luvan kirkkoherralta kertoa kirkon historiasta, joka alkaa jo 1300-luvulta. Marian kirkko kuuluu siihen kivikirkkojen sarjaan, jotka alkavat Porvoosta itään. Kivikirkkoja on suunnilleen päivän matkan etäisyyksillä.

Kirkossa seuraamme liittyi seurueemme naisista pukeutumisellaan erottunut rouvashenkilö. Hän oli säätyläisrouva Vilhelmiina Nymalm, Haminan apteekkarin puoliso 1800-luvun puolesta välistä. Hän kertoi, kuinka kirkkoa vastapäätä olevan talon portailla 1800-luvun lopulla istui pikkupoika piirtelemässä. Perhe ei pitänyt hänen synkistä kuvistaan, kummituksista ja luurangoista. Jälkimaailma on ymmärtänyt Hugo Simbergiä paremmin.

Kun ohitettiin nimilaatta, joka kertoi Varvaran asuneen tuossa talossa, tuli mieleen tätini miehen tarina tuosta niin kuuluisasta pullakauppiaasta. Tehtävänä oli järjestää joukkueen konekiväärin puolustukseen. Aseiden sijoitusta pohdittaessa saapui paikalle Varvara pullakärryineen. Oppilailla välähti, että kysytäänpä tuolta. Ja Varvarahan tiesi: tuon kiven kylkeen yleensä pannaan yksi, toinen tuon pensaikon reunaan ja kolmas tuonne metsäaukion kulmaan. Neuvosta otettiin vaarin ja suorituksesta saatiin täydet pisteet.

Nyt kävely seuraavalle rastille olikin pitempi, yli 200 metriä. Rouva Nymalm selosti asiantuntevasti Haminan vallien historiaa ja rakennetta. Näitä tarinoita kuultiin samalla kun katseltiin Bastionin massiivista teltaa. Sen varjossa pidetään kesän mittaan muitakin suuria yleisötapahtumia kuin joka toinen vuosi järjestettävä suuri kansainvälinen sotilasmusiikkitapahtuma Hamina Tattoo.

Jääkärit sankaripatsaan vartijoina

Seuraava rasti oli Carl Johan Engelin suunnitteleman (toki Engelin käsiala oli nähtävissä myös Marian kirkossa) Johanneksen kirkon vieressä oleva sankarihautuuma. Pekka sai kuin sainkin joukkomme järjestyseen neliriviin seppeleen laskun ajaksi.

Kunniavartiona sankaripatsaalla oli kaksi jääkäriä. Historiallisiin univormuihin olivat puकेutuneet.

Sitten selvittiin vain sadan metrin kävelyllä, kun siirryttiin kaupungintalon juhlasaliin. Saimme aimo annoksen lisää Haminan historiaa, kun Hannu Kaukiainen esitti monologin ”Hamina – elämäni linnoitus”.

Roolihenkilö oli venäläinen kenraali Dmitrij Anikejeff, joka tuli linnakkeen päälliköksi 1805 ja oli virassa linnakkeen lopettamiseen 1836 saakka. Rajalinnoitus oli menettänyt merkityksensä jo 1809 juuri täällä Haminassa neuvotellun Suomen sodan rauhansopimuksen johdosta: Ruotsin ja Venäjän raja siirtyi Tornionjoelle.

Lähtiessä kuultiin, että mainiosti näytellyt Hannu Kaukiainen oli itse asiassa evp. kapteeni, joka oli aikanaan ansiokkaasti hoidellut mm. RUK:n protokolla-asioita.

Kun siirryimme kadun yli Pietarin ja Paavalin ortodoksikirkkoon, taas oli vastassa evp. kapteeni. Kirkkoa esitellyt Isä Jukka

oli kapteeni evp. Jukka Jauhiainen. Isännät totesivat tyytyväinä, että evp. kapteeneista on moneksi.

Isä Jukka kertoi Haminan ortodoksisen seurakunnan ja sen kirkkojen historiasta. Hän antoi käytännön neuvoja, kuinka käytäytyä ortodoksikirkossa: miehet vasemmalle ja naiset oikealle. Sisälle tullessa ortodoksi tekee ristinmerkin. Luterilainenkin voi tehdä, mutta se ei ole välttämättöntä.

Ortodoksinen jumalanpalvelus ei ole yhtä järjestäytynyt kuin luterilainen. Ihmiset liikkuvat kirkossa, kun käyvät sytyttämässä tuohuksia, ohuita mehiläisvahakynttilöitä eri alttareille. Lapset liikkuvat ja saavat touhuta, mutta play stationit ja vastaavat pelit Isä Jukka sanoi kieltäneensä.

Ortodoksisen jumalanpalvelukseen voi tulla kesken kaiken ja myös lähteä oman mielensä mukaan.

Joku kysyi Isä Jukalta, miksi ortodoksisessa ristissä on alhaalla vino poikkipuu. Nyt sekin tiedetään: Jeesuksen oikealla puolella ristiinnaulittuna ollut rosvo katui ja pääsi taivaaseen. Vasemmalla ollut sitä vastoin kirosi Jeesuksen ja joutui kadotukseen.

Kirkosta olikin taas enää satakunta metriä lähtöruutuun, varuskuntakerholle.

Lähtökahveja juotaessa puheenjohtaja Laatikainen kiitti järjestäjiä hyvästä ohjelmasta ja jätti mietittäväksi, missä ensi kesänä kokoonnutaan. Tänä vuonna haluttiin kokeilla yhden päivän mittaisella ohjelmalla, kun alkavat jääkäriliikkeen 100-vuotisjuhlallisuuudet saattavat matkaan runsaasti erilaisia aktiviteetteja. Yksipäiväinen ohjelma onnistui erinomaisesti, kiitos järjestäjien. Ja hiukan myös Haminan kaupungin alueen suppeuden.

Teksti: **Jukka Knuuti**

Kuvat: **Paavo Mikkonen, Jorma Ignatius**

Ylhäällä: Kirkkokansaa Marian kirkosta. Eturivissä vasemmalta Pertti Laatikainen, Eeva Luukkonen ja Kari Talvitie. Seuraavassa rivissä Juhani Passi ja vaimonsa Leena vasemmalla.

Vasemmalla: Apteekkarska Nymalm esittelee Tattoo-teltaa.

Alla: Isä Jukka kertoo uudesta ikonista.

Vas ylh: Hannu Kaukiainen esitti monologin ”Hamina – elämäni linnoitus”. Roolihenkilö oli venäläinen kenraali Dmitrij Anikejeff,

Vas: Lounas Haminan varuskuntakerholla, entisellä upseerikerholla.

Kuvat: Paavo Mikkonen, Jorma Ignatius

PAROLE

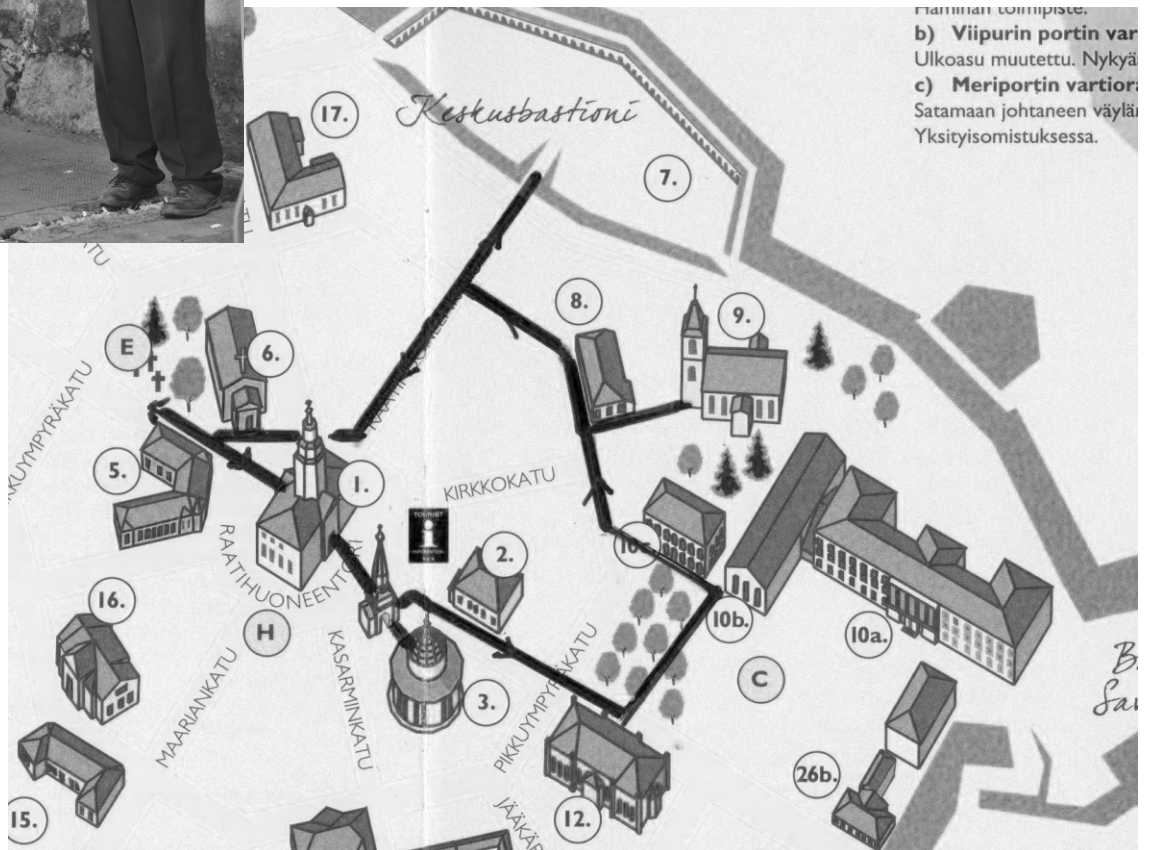

Ylhäällä: Reserviupseerikoulun aiempi ja nykyinen johtaja prikaatikenraali Pertti Laatikainen ja eversti Timo Pöysti.

Vasemmalla: Valokuvaaja ei koskaan pääse kuvaan. Mutta nyt pääsi. Paavo Mikkonen ja puolisonsa Marja.

Alla: Haminan ympyräkaupungin kartta. Kartan musta viiva kertoo kävelyretken reitin: vain alle 1,5 kilometriä ja upea ohjelma.

Kuvat: Paavo Mikkonen, Jorma Ignatius.

Helenan isoisan vanavedessä

Kesäpäivien jatkot järjestettiin aurinkoisessa Kotkassa. Mukana oli pieni, mutta pippurinen joukko. Helena Miettinen kertoi Merikeskus Vellamossa isoisästään jääkärikommodori Väinö Miettisestä, hänen jääkäriajastaan, vaiherikkaasta vuosistaan Merivartiolaitoksen päällikkönä sekä isoisätutkimuksen tekemisestä.

Kiinnostunut kuulijakunta teki napakoita kysymyksiä ja hyviä huomioita. Keskustelu toi syvyyttä aiheeseen. Riemulla ei ollut rajoja, kun esitelmän lopuksi näimme entisöidyn VMV:n eli Väinö Miettisen veneen kyljet kiiltävinä.

Jatkan edelleen tutkimuksen tekemistä isoisästäni. Jos sinulla on valokuvia tai tarinoita jaettavana,

niin olen iloinen ja kiitollinen. Erityisen kiinnostuksen kohteena ovat JP 27:n konekiväärikomppania, vuoden 1916 ja erityisesti elo-syyskuun sotarintamakemukset, Altona Bahrenfeldt, pirtutrokarit 1920-luvulla, Merivartiolaitoksen aika, VMV:t, Ahvenanmaa toisen maailmansodan aikana, Stella Polaris, vaikoilutoiminta sekä merisotahistoria. Kaikki huomionne ja kommentinne ovat tervetulleita. Niitä voi laittaa osoitteeseen: helena.miettinen@mke.fi, 0400 241 753. Iso kiitos ja kumarrus!

menttinen ovat tervetulleita. Niitä voi laittaa osoitteeseen: helena.miettinen@mke.fi, 0400 241 753. Iso kiitos ja kumarrus!

Helena Miettinen

Merta ja menneisyyttä Kotkassa jääkäripataljoona 27:n kesäpäivien jatkoilla. Pieni, mutta pippurinen joukko sai kuulla jääkärikommodori Väinö Miettisen vaiherikkaasta elämästä upeassa Merimuseossa. Vas: Helena Miettinen, jääkärikerhon perustaja Marjo Kervinen, Leena ja Juhani Passi, Elina Suominen.

Viime vuosien kesäpäiviä

- 1999 Pirkanmaa, Tampere
- 2000 Mikkeli, Salpalinja, Puumala
- 2001 Ilmajoki, Seinäjoki, Korttesjärvi
- 2002 Hamina, Lappeenranta
- 2003 Turku, Pansio, Paimio
- 2004 Lahti, Hollola, Vääksy
- 2005 Oulu, Simo
- 2006 Helsinki, Tuusula
- 2007 Kuopio, Iisalmi
- 2008 Huittinen, Pori, Reposaaari
- 2009 Imatra, Lappeenranta
- 2010 Hämeenlinna, Hattula, Hauho, Tuulos
- 2011 Jyväskylä
- 2012 Vaasa
- 2013 Liepaja ym.
- 2014 Hamina

Haminan kävelykierroksella tuli nähtyä tällainen muistolaatta.

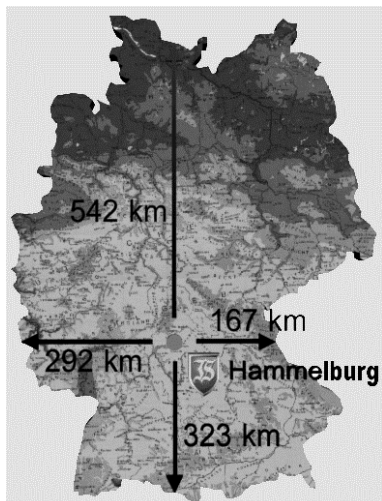

Suomalaiset perinteisesti mukana Saksan 16. jalkaväkipäivillä Hammelburgissa

Reserviläisaseveljet yhteiskuvassa Wiesel-tiedusteluvaunun edessä. Henkilöt vasemmalta Miika Suvanto, Devers, Jukka Lindfors, Berning, Heikki Koivupalo, Teemu Lahtinen, Pekka Sillanpää ja Drabinski.

Järjestyksessä 18. Saksan Jalkaväkipäivät (*Tag der Deutschen Infanterie*) järjestettiin Hammelburgissa Baijerin osavaltiossa, Bundeswehriin Jalkaväkikoulussa (*Infanterieschule*) 16.–18.7.2014. Päivät sisälsivät ajankohtaisen Saksan jalkaväkeä käsittelevän esitelmän, toiminta- ja kalustonäytöksiä sekä yhteisen vapaamuotoisen illanvieton. Päivien isäntinä olivat Jalkaväkikoulun johtaja prkenr **Gert-Johannes Hagemann** ja Saksan Jalkaväkiliiton puheenjohtaja kenrl **Rainer Glatz**.

Tapahtumaan osallistuivat Maasotakoulun johtaja ev **Kimmo Lehto**, joka toimi myös matkanjohtajana, Lapin Jääkäripataljoonan komentaja evl **Oula Asteljoki** Jääkäriprikaatista ja rouva **Kirsi Asteljoki** sekä Vaasan Rannikkojääkäripataljoonaa edustanut perusyksikön päällikkö kaplt **Simon Källman** Uudenmaan prikaatista. Lisäksi omana osastonaan oli suomalaisten reserviläisten muodostama ampujajoukkue, joka tuli kovatasoisessa kilpailussa hienosti kolmanneksi.

Majoitus oli järjestetty Elfershausenin kylästä, jonne saavuttuamme tapasimme saksalaisen yhteysupseerimme ja sovimme tarkemmin seuraavien päivien ohjelman. Illanvietto jatkui hyvässä hengessä maittavan illallisen ja uusien saksalaisten ystävien parissa.

Torstai 18.7.2014 alkoi ev Lehton tervehdyskäynnillä Jalkaväkikoulun johtajan luona, jonka jälkeen tutustuimme aamupäivän aikana kalustoesittelyihin koulun alueella. Rouville oli samanaikaisesti järjestetty käynti

Hammelburgin kaupungissa. Lounaan jälkeen oli vuorossa Jalkaväkipäivien virallinen avaus ja jalkaväkipäivien pääesitelmä. Iltapäivän päätteeksi tutustuimme Jalkaväkikoulun läheisyydessä sijaitsevaan rakennetun alueen (asutuskeskus) taistelukoulutusalueeseen — Bonnlandiin — joka itse asiassa on aikoinaan ollut asuttu, noin 2000 asukkaan kylä kauppoineen, posteineen ja kouluineen päivineen. Yhteinen illanvietto alkoi opinnoissaan menestyneiden sekä ampumakilpailun eri sarjojen palkintojen jaolla ja päättyi vapaamuotoiseen seurusteluun musiikista ja ruoasta nauttien.

Lähtöpäivän aamuna osallistuimme sepeleenlaskuun Jalkaväkikivelle sekä kenttäjumalanpalvelukseen, joka näin suomalaisesta näkökulmasta oli ainakin musiikillisesti varsin viihdyttävä ja moderni kokemus. Aamupäivän päätteeksi ehdimme vielä tutustua kerrontaan hyvin eläytyvän oppaan johdolla koulun alueella sijaitsevaan jalkaväkimuseoon, johon oli pystytetty myös JP27:n perinteitä edustava

nurkkaus. Ennen kotimatalle lähtöämme oli järjestetty suomalaistten ja saksalaisten yhteinen lounas *Finnenessen*, jonka yhteydessä ev Lehto kiitti isäntiämme vielä kerran erinomaisista järjestelyistä ja vieraanvaraisuudesta. Päätöslounas jäi erityisesti mieleen ystävällisenä ja lämminhenkisenä tilaisuutena — loistavista tarjoiluista puhumattakaan. Oli jälleen kerran sotilaan tullut aika jättää jäähyväiset ja ottaa kurssi kohti kotimaata.

Oula Asteljoki

Perinteistä aseveljeyttä Hammelburgissa

Suomalaiset lainasivat miehen Saksan ampumajoukkueeseen

Delegaatioon oli saatu mukaan kattava joukko nuoria, keskimäärin kolmekymppisiä, reserviläisiä. Edustettuna oli koko kirjo ryhmän koostuessa niin miehistöstä, aliupseeristosta kuin upseeristosta. Matkanjohtajana toimi yllil **Pekka Sillanpää**, Akateeminen maanpuolustusyhdistys ARU ry:a edustivat ylik **Teemu Lahtinen**, alik **Heikki Koivupalo** ja jääk **Miika Suvanto** sekä Tampereen korkeakoulujen reserviupseerit ry:a edusti kers **Jukka Lindfors**.

Ohjelmaa oli tarjolla runsaasti, kuten tavallista. Tärkeimpänä osuutena meille reserviläisille kuitenkin oli torstain ampumakilpailu, josta seuraavassa tarkemmin.

Tänä vuonna kilpailua oli uudistettu monella tavalla. Nyt oli erikseen sarjat saksalaisille ammattisotilaille ja reserviläisille. Kansainvälisten joukkueiden välinen kilpailusarja oli säilynyt on-

neksi vielä mukana. Kilpailun kulku oli muutettu joka sarjassa toiminnallisempaan – ja ehdottomasti parempaan – suuntaan.

Aseina ovat saksalaisten palveluseet, Heckler & Kochin valmistamat rynnäkkökivääri G36 ja 9 mm pistooli USP P8. Joukkueiden kooksi oli määrätty neljä henkilöä, joka oli ehdoton vaatimus. Tähän vaatimukseen konkretisoituikin yhteistyömme, kun aamun käskynannossa Saksan reserviläisjoukkueen johtaja kapteeni **Anders Devers** totesi joukkueen jäsenensä myöhästyneen yöllä Berliinin junasta ja puuttuvan joukkueesta. Suomen joukkue oli varautunut onneksi matkaan varamiehellä, joten pystyimme luopumaan Frankfurtissa työskentelevästä alik Koivupalosta saksalaisten edun hyväksi!

Ammunnassa saavutimme kolmannen sijan, mikä oli hyvä suoritus siihen nähden, että osa ampui kyseisillä aseilla ensimmäistä kertaa elämässään. Joukossamme oli ammuntaa paljonkin harrastaneita sekä siinä toiminnassa kouluttajina ja tuomareinakin toimineita, mutta tästä huolimatta mm. kyseinen pistooli osoitautui haastavaksi.

Reserviläisjoukon puolesta voidaan todeta, että matka oli erinomainen ja jokainen oli kiitollinen, kun sai mahdollisuuden olla mukana.

Saksalaiset tarjosivat mainiota seuraa, ja heti alusta pitäen koimme olevamme kuin yhtä joukkoa heidän kanssaan. Saimme tehdä parhaamme, jotta emme kokeneet jäävämmä kaikessa vieraanvaraisuudessaan palvelusta velkaa.

Tilaamattamme meille ilmoitautui käyttöömmä niin hovikuljettaja kuin opas. Yllätys oli myös se, kun ylik Lahtiselle arvaamatta virallisesti ilmoitautui ja pyysi puhuttelulupaa suomenkielellä vastikään Saksassa palvelukseen astunut Pohjanmaalta kotoisin oleva nuori taistelija.

Tällaiset kohteliaisuudet lämmittivät vanhan ylikersantin mieltä. Toivottavasti voimme tavata taistelijan seuraavan kerran Hohenlockstedtin 100-vuotisen jääkärijuhlassa ensi vuonna. Sinne hänkin oli aikeissa mennä.

Pekka Sillanpää

Katso yhteiskuva viereisellä sivulla.

Jääkäriliikkeen juurilla

KARI J. TALVITIE

Lauantaina 27. syyskuuta aloitamme satavuotisjuhlamme muistotilaisuudella aktivisti Herman Gummeruksen haudalla Pyhän Jaakopin kirkolla Paimiossa. Joku saattaa kysyä, että miksi juuri hänen haudallaan? Vastauksena voisi olla, että Gummerus oli alusta saakka mukana. Hän ei ollut jääkäri, mutta oli aivan ensi metreiltä alkaen tärkeä organisaattori ja tukija. Gummerus oli aktivisti sanan syvimässä merkityksessä.

Maantieteellisesti on ehkä yllättävää, että jääkäriliikkeen avainhenkilö sai tiedon Itävalta-Unkarin perintöruhtinaan arkkiherttua Frans Ferdinandin murhasta kesäkuun lopulla 1914 Dalmatian rannikon tuntumassa, missä oli ollut tekemässä Rooman historiaan liittynyttä tutkimustyötä. Sota oli vielä kuukauden päässä, mutta Gummerus kiirehti Adrianmeren ääreltä kotiinsa Roomaan. Sieltä käsin hän seurasi maailmansotaa edeltäneitä dramaattisia vaiheita, jotka ketjureaktion tavoin johtivat sodan puhkeamiseen.

Hyvin pian Herman Gummerus oli yhteydessä tiedemiesystävänsä, Wienissä asuvaan Johannes Öhqvistiin, tulevan jääkärikenraalin isään. Molemmat tohtorit olivat voimakkaasti sitä mieltä, että puhjennut sota saatataisi viedä Suomen itsenäisyysasiaa eteenpäin. Herrat sopivat, että Herman Gummerus lähtisi syyskuun puolivälissä 1914 Berliiniin antamaan keisarillisen Saksan ulkoasiainhallinnon virkamiehille ja sotilasjohdolle tietoja Suomen tilanteesta. Erikoista oli, että Saksan vihollismaan kansalainen Gummerus matkusti Italiasta ns. ”keisaripassilla” Berliiniin.

Saksan alkumenestys lännessä oli hiipunut ja menossa oli ”kil-

pajuksu” kohti Kanaalin rantaa. Samalla alkoivat suurtaistelut Itä-Preussin suunnalla ja silloin myös Itämeren alue tuli kiinnostavaksi. Saksan pääkaupungissa Suomen asiaa käsiteltiin usealla taholla ja lopulta päätökseksi tuli, että Gummeruksen oli itse kiirehdittävä Suomeen ottamaan selvää aktivistien ja muiden riippumattomuuteen pyrkivien piirien toiminnasta.

Tukholmasta pääsi sotatilankin vallitessa laivalla Suomeen Rauman kautta, mutta Herman Gummerukselle kysymys ei ollut pelkästään matkajärjestelyistä. Hänellä ei nimittäin ollut voimassa olevaa passia. Lisäksi kotimaassa odotti vangitsemismääräys ja puolen vuoden tuomio majesteettirikoksesta. Sellainenkin oli tuttua tälle aktivistille, sillä hän oli istunut vankina joitakin kuukausia Pietari-Paavalin linnoituksessa Bobrikoffin murhan jälkeen. Tukholmalaisten ystäviensä avulla Gummerukselle järjestyi Åbergin nimellä väärennetty ruotsalainen passi. Varmuuden vuoksi hänen oli ajettava pois viiksensä. Silti eräät tuttavat tunnistivat hänet Suomessa. Tavattuaan useita keskeisiä itsenäisyysmiehiä Herman Gummerus palasi lokakuun puolivälissä Ruotsiin Tornion kautta.

Viikset kasvoivat ilmeisesti hyvin nopeasti, sillä Hugo Backmanssonin kuulusassa työssä ne ovat entisellä paikallaan, vaikka taulun aihe liittyy Bertel Pauligin ja Walter Hornin tapaamiseen joulukuun alussa 1914.

Herman Gummerus kiirehti Tukholman kautta Berliiniin ja edelleen Wieniin tapamaan Johannes Öhqvistiä. Sen jälkeen oli koti muutettava Roomasta Tukholmaan, minne hän ennätti sopivasti tapaamaan 5. joulukuun-

Kari Talvitie ihmettelee Herman Gummeruksen parrankasvua. Viikset kasvoivat ilmeisesti hyvin nopeasti, sillä Hugo Backmanssonin kuulusassa työssä ne ovat entisellä paikallaan, vaikka taulun aihe liittyy Bertel Pauligin ja Walter Hornin tapaamiseen joulukuun alussa 1914

ta 1914 ylioppilasaktivistien edustajia.

Siitä eteenpäin Gummerus kytkeytyi jääkäriliikkeen ja jääkärien historiaan. Mutta se onkin jo uusi tarina.

Ilman verenvuodatusta Herman Gummerus ei itsenäisyystaistelusta selvinnyt. Joulukuun puolivälissä 1917 hän ylitti Haaparannan kautta rajan – tälläkin kertaa ilman passia. Olot olivat muuttuneet ja paluumatkalla Tapaninpäivänä 1917 hän sai sellaisen neuvon, ettei rajavartioista tarvitse välittää. Kuitenkin kantaessaan laukkuaan Tornionjoen poikki hän sai rajamiesten luodin reiteensä. Häntä oli epäilty ruplien salakuljetuksesta.

Jääkärit toivat tullessaan tehtävätaktiikan

Auftragungstaktik nyt lähes muotitermi

Tehtävätaktiikka on ollut viime aikoina lähes muotitermi sotilaiden keskuudessa. Aiheesta on keskusteltu ja tehty jopa väitöskirja. Tehtävätaktiikka on perinteinen saksalainen taistelutapa, joka periytyy aina Fredrik Suuren aikoihin. Tehtävätaktiikka on tullut Suomeen jääkärien mukana osana sitä sotataittoa, jonka he Saksassa oppivat.

Jääkärikoulutus Saksassa oli erityinen menestystarina, koska sille oli kaksi tärkeää edellytystä. Ensiksi, vain sellaiset miehet, jotka 1915 tulivat vapaaehtoisina Suomesta, pystyivät siihen. Toiseksi: näiden miesten täytyi ehdottomasti saada koulutusta Saksassa.

Tehtävätaktiikkaa saksalainen armeija oli käyttänyt jo suku-

Reservin eversti-luutnantti Mark Aretz esitelmöi suomeksi ja saksaksi Korttesjärven 17. jääkäri-seminaarissa 6.4.2014 aiheesta "Jääkärit ja tehtävätaktiikka".

polvien ajan. Tehtävätaktiikan muodostuminen on kuitenkin vähemmän tunnettua. Valotan tehtävätaktiikan historiaa preussilais-saksalaisissa asevoimissa.

Preussilaiset olivat Seitsenvuotisessa sodassa 25.8.1758 häviämässä Zorndorfin taistelun. Kuningas Fredrik Suuri vaati rat-

suväen kenraaliluutnantti Friedrich Wilhelm von Seydlitz-Kurzbachia tekemään kevennyshyökkäyksen preussilaisten horjuvan keskustan tukemiseksi. Fredrik uhkasi, että kenraali vastasi päällään taistelun lopputuloksesta. Von Seydlitz kieltäytyi kuitenkin toistuvasti kuninkaansa nimenomaisesta käskystä.

Von Seydlitz odotti hetkeä, jolloin hän oli preussilaisten linjojen läpi rynnistäneiden venäläisten päävoimien selkäpuolella. Vasta silloin hän hyökkäsi venäläisten kylkeen ja sai näin aikaan maksimaalisen vaikutuksen. Preussilaiset voittivat taistelun ja

lopulta koko sodan. Preussilainen kenraali von Seydlitz taisteli jo yli 250 vuotta sitten tavalla, jossa oli tehtävätaktiikan piirteitä. Niitä kuvaa kuvailee Bundeswehriin ohjesääntö seuraavasti:

” Johtaja, joka vain odottaa käskyä, ei voi käyttää hetkeä hyödykseen. Itsenäisyys sallii johtajalle jokaisen tilanteen arvioinnin ja rohkean hyödyntämisen. Hänen täytyy, silloin kun se on välttämätöntä, myös ilman käskyä suorittaa toisen tehtävät, tai luopua omasta tehtävästään ja toi-

Tehtävätaktiikan lähtökohdat seitsenvuotisen sodan Zorndorfin taistelussa elokuussa 1758. Kuningas Fredrik Suuri tarttui lippuun ja johti vastahyökkäystä.

mia esimiehen toiminta-ajatuk- sen hengessä.”

Tehtävätaktiikan käyttöön otta- mista edelsi monta takaiskua, ennen kuin se tuli lopullisesti preussilais-saksalaisen armeijan käyttöön.

Preussilainen kenraali Carl von Clausewitz kirjoitti kuuluisassa sotilasteoreettisessa teoksessaan ”Sodasta” (*”vom Kriege”*) sotilai- den itsenäisyydestä vuonna 1831: ”Sotaretkiä voidaan suunnitella etukäteen vain hyvin vähäksi ai- kaa eteenpäin. Odottamattomat tapahtumat ja tekijät tekevät suunnitelmat jo muutaman päi- vän jälkeen turhiksi. Sotilasjohta- jien on kyettävä tekemään pää- töksiä lyhyessä ajassa ilman tarkkoja tietoja.”

Mutta Clausewitz määritteli myös ne rajat, joissa korkeam- man johdon itsemääräminen toteutui: sodan kulun määräsi politiikka. Sota alistetaan poliit- tiselle päämäärälle. Ensimmäisiä Preussin kuninkaan ja myö- hemmän Saksan keisarin Wil- helm I:n virkatoimia oli hänen 16.12.1858 antamansa määräys.

Tässä niin sanotussa ”itsenäi- syyden Magna Chartassa” hän velvoitti kenraalit sananmukai- sesti edistämään alaisissaan ”it- senäisyyttä ja yksilöllisyyden ke- hittymistä”.

Vuonna 1869 julkaistiin Preus- sin yleisesikunnan päällikön Hel- mut von Moltken ”määräyksessä korkeammille sotilasjohtajille” että: ”on monia tilanteita, joissa

upseerin täytyy toimia oman harkintansa mukaan. Häneltä olisi väärin odottaa käskyä tilan- teessa, jossa ei ole varaa jäädä odottamaan käskyä.”

Vuonna 1888 Keisari Wilhelm toinen antoi määräyksen ”järjes- tyksen harjoittamisesta jalka- väelle”. Siinä määrättiin, että esimiesten tulee kannustaa kaikkien tasojen johtajia ja jopa yksittäisiä sotilaita itsenäiseen toimintaan.

Vuonna 1905 Venäjällä oli Japania vastaan vahva armeija.

Sotatiteen klassikkokirjai- lija Clausewitz kirjoitti teh- tävätaktiikasta, vaikka termiä ei silloin tunnettu, sisältö kyllä.

Japani oli kuitenkin ottanut käyt- töön saksalaiset määräykset vuo- delta 1888. Venäläiset kenraalit sen sijaan puuttuivat taistelujen kulkuun alimmalle tasolle asti. Venäjä hävisi katastrofaalisesti Japanille.

Sodan kokemusten pohjalta keisari Wilhelm II laati 1906 uu- det ”äkseeraussäädökset jalka- väelle”. Nyt otettiin termi ”tehtä- vätaktiikka” muodollisesti käyt- töön ja siitä tuli ainoa noudatet- tava johtamismetodi koko armei- jassa.

Mitä tekemistä tällä kaikella on jääkäreiden kanssa? Olen sitä mieltä, että tehtävätaktiikka on jääkäri liikkeen historiassa kes-

On ollut yksi saksa- lainen armeija, joka ei noudattanut teh- tävätaktiikkaa:

DDR:n kansan- armeija NVA. NVA oli huonoin saksa- lainen armeija, kos- ka se noudatti neu- vostolaista käsky- taktiikkaa ja sen upseerit olivat sa- maan kaavaan va- lettuja puolue- sotilaita.

keinen tekijä. Ratkaiseva kysy- mys on: millaisia ihmisiä tarvi- taan, jotta tehtävätaktiikka toi- misi?

Tehtävätaktiikka ei toimi briteillä eikä amerikkalaisilla

Britit ja amerikkalaiset noudat- tavat perinteisesti pääasiassa käs- kytaktiikkaa. He ovat kuitenkin tunteneet preussilais-saksalaisen armeijan erinomaisen suoritus- kyvyn. Molemmat valtiot ovat yrittäneet käyttää tehtävätaktiik- kaa huonolla menestyksellä.

Tehtävätaktiikka vaatii hyvin koulutetun, itseensä ja toisiinsa luottavan miehistön ja aliupsee- riston, jota esimiehet kunnioitta- vat. Ankan hierarkkisissa ra- kenteissa tarkkoine luokkaeroi- neen tai kouluttamattomien alaisten kanssa ei voi käyttää teh- tävätaktiikkaa.

Entä miksi saksalaisen tehtävä- taktiikan opit tuottivat suoma- laisten koulutuksessa hedelmää: Jääkärit toivat mukanaan henki- set ja yhteiskunnalliset edellytyk- set tullakseen suorituskykyisiksi sotilaisiksi.

Eräs ratkaiseva tekijä on: it- senäisyyttä ei voi käskää, vaan so- tilaalla on oltava siihen tarvitta- vat edellytykset valmiina. Suo- malaiselle tämä ei ole yllättävää. Meille saksalaisille kylläkin. Preussilais-saksalaista sotilasta

pidetään auktoriteettiuskollisena.

Nykyään suurin osa saksalaisista uskoo erheellisesti, että ilmapiiiriä aikaisemmissa saksalaisissa armeijoissa pidettiin yllä tylsillä sulkeisharjoituksilla, alamaishengellä ja käskyjen ehdottomalla noudattamisella.

On ollut yksi saksalainen armeija, joka ei noudattanut tehtävaktiikkaa: DDR:n kansanarmeija ja NVA. Sen ulkoinen kuri oli kellontarkka ja virheetön. Kuitenkin NVA oli huonoin saksalainen armeija, koska se noudatti

neuvostolaista käskytaktiikkaa ja sen upseerit olivat samaan kavaan valettuja puoluesotilaita.

Tehtävaktiikka ei tarkoita, että jokainen tekee kuten itse parhaaksi näkee. Tehtävaktiikan mukaan jokainen toimii suuri tavoite mielessään, mutta joutuu itse ratkaisemaan kuinka tä-

män tavoitteen saavuttaa. Jääkäreiden onni oli, että he saivat sotilaskoulutuksensa preussilaisessa armeijassa. Siellä tehtävaktiikan käyttö mahdollisti sen, että heidän Saksaan mukanaan tuomansa perusedellytykset voitiin muuttaa menestyksellisesti sotilaallisiksi ominaisuuksiksi.

Itsenäisellä päätöksentekokyvyllään suomalaiset toivat jotain selkeää, jota parhaatkaan saksalaiset kouluttajat eivät olisi voineet heille opettaa. Suomalaisten itsenäistä päätöksentekokykyä ei voi arvostaa tarpeeksi.

Tehtävaktiikka tarkoittaa itsenäistä päätösvaltaa

Kuten jo sanottu, tehtävaktiikka ei tarkoita, että kukin sotilas tekee, mitä tahtoo. Jääkärit tahtoivat taistella 1918 vapaussodassa yhtenä yksikkönä. Mannerheim sen sijaan päätti, että on tehokkaampaa, jos jääkärit toimivat johtajina ja esikuvina koko Suomen nuorelle armeijalle. Jääkärit hyväksyivät tämän korkeamman johdon tarkoituksen ja voittivat sodan.

Aivan varmaa on, että talvisodan torjuntavoittoa ei olisi saavutettu ilman jääkäreiden omaksumaa ja

Tämä Kaarlo Malmbergin pilapiirros kuvaa, millaisia jääkärit Lockstedtin leiriin tullessaan olivat. Kirjava joukko epäsotilaallisesti käyttäytyviä suomalaisia kaikista sosiaaliluokista. Mutta piirros on myös väärässä. Hyvässä järjestyksessä seisovista miehistä ei saa vaikutelmaa, että heidän tärkein ominaisuutensa on omaehtoinen ajattelu ja päätöksentekokyky.

alaisilleen kouluttamaa tehtävaktiikkaa. Talvisota osoittaa oppikirjamaisesti tehtävaktiikan ylivoimaisuuden.

Kun Neuvostoliitto marssi tiukassa järjestyksessä tarkoin määräysten mukaisia reittejä, saattoivat itsenäisesti operoivat suomalaiset yksiköt hyödyntää tilanteen mukaan muuttuvia taktiikoita ja voittaa määrällisesti ja materiaalisesti ylivoimaisen vastustajan.

Nyt voisi kysyä: miten Saksan armeija hävisi molemmat maailmansodat vaikka käytti ylivoimaista tehtävaktiikkaa? Tässä tulee muistaa sitaatti Carl von Clausewitzilta: ”Sota on politiikan jatkamista toisin keinoin”. Jos politiikka ja siten myös tehtävä on täysin asiantunteamaton tai huono, ei paraskaan sotilas pysty lopullisesti voittamaan.

Kuten vuosikymmenten ajan Saksassa, myös Suomessa tehtävaktiikan noudattamisesta väännettiin kättä. Vaikka molemmissa maissa näyttää siltä, että kehitys on keskeytymättä kulkenut kohti tehtävaktiikkaa, sitä ei kuitenkaan ole sodissa koko ajan noudatettu.

Tärkeä tulos saksalaisessa koulutuksessa on vain ilmeisesti tämä: jääkärit esittivät 26.2.1918 Vaasan torilla näyttävän ulkoisen kuvan joukoista, jollaisia Suomessa ei oltu ennen nähty. Jääkäreiden olennainen ominaisuus itsenäiseen päätöksentekoon ei näy paraatimuodostelmassa seisovista miehistä ulospäin.

Malmbergin pilapiirroksen sijaan suosittelen jääkäreistä puhuttaessa käytettäväksi kahta toisiaan täydentävää ja tasa-arvoista ominaisuutta: suomalaisten luonteenpiirrettä eli itsenäisyyttä ja päätöksentekokykyä sekä preussilais-saksalaista tehtävätaktiikkaa, jonka mukainen ajattelu mahdollisti sen, että itsenäisesti ajatteleva sotilas voi käyttää hyväksi edellä mainittua tärkeintä ominaisuuttaan.

Stalingradissa ei noudatettu tehtävätaktiikkaa

Saksassa oli esimerkiksi Verdunin ja Stalingradin taistelut, joissa ylempi johto pakotti sotilaat vastoin tehtävätaktiikan oppia toimivat täysin epäitsenäisesti.

Suomessa oli vielä jatkosodasakin vaiheita, jolloin määrättiin noudattamaan pysyviä pääpuolustuslinjoja. Johtajien itsensä määräämistä ja taktista ajattelua supistettiin.

Torjuntavoitto Neuvostoliitosta saavutettiin kuitenkin joustavuudella, taistelulla alueen syvyydessä ja taktisilla tykistön keskityksillä.

Tehtävätaktiikka on rasittavaa ja vaativaa. Armeijoilla on taipumus toimia mieluiten moodissa ”Käsky ja kuuliaisuus”. Itsenäisyys on häiritsevä tekijä.

Mark Aretz

Olen käyttänyt everstiluutnantti Stephan Leistenschneiderin kirjaa ”Tehtävätaktiikka preussilais-saksalaisessa armeijassa” vuodelta 2002 tätä tekstiä laatiessani

Saksalais-suomalainen reserviläisosasto Hohenlockstedtissa. Henkilöt vasemmalta evl Burkhard Jäkel (Lüneburgin alue), majuri Jukka Peura (Kauhava), väpeli Pauli Tyyvi (Kauhava), majuri Heikki Sinnemaa (Mikkeli), kapteeni Ero Partanen, (Kauhava), saksalainen, kapteeni Jouko Koivunen (Iisalmi), saksalainen sekä kapteeni Risto Pehkonen (Iisalmi). Kuva Matti Rahkola

Reserviläisillä ollut yhteistyötä Saksaan vuodesta 1995 alkaen

Reserviläisten vierailut Saksaan aloitettiin 51 vuoden tauon jälkeen 1995. Ensimmäinen kohde oli Lüneburgin Panssari-rykmentti. Toimin silloin Landkreis Lüneburgin ja Ylä-Savon välisenä yhdyshenkilönä. Tapasin eräässä tilaisuudessa everstiluutnantti **Sternbergin**, esitin toivomuksen vierailusta ja homma pyörähti käyntiin. Suomen Bonnin-sotilasasiamies eversti **Asko Kilpinen** hoiti virallisen puolen ja allekirjoittanut järjestelyt ja tiedotusasiat. Kilpisen loppufaksi 1995 meille oli ”Pojat, Lapin sota on sodittu”.

Tämän jälkeen vierailut ovat jatkuneet: Kauhava kolmasti, Ylä-Savo kahdesti, Celle kerran ja Kellinghusen kahdesti. Alkuaikoina saksalaiset tulivat ja menivät Luftwaffen Hercules-kuljetuskoneiden harjoituslennoilla. Nyt saksalaistenkin vierailut tapahtuvat pääasiallisesti omin kustannuksin, kuten me suomalaiset olemme tehneet koko ajan.

Jukka Peura, res majuri

Kunniaosastona Hohenlockstedtissa

Tänä vuonna Saksan pojat olivat Kauhavalla ja osallistuiivat mm. Jääkäriseminaariin Kortesejärvellä. Vuodesta 2003 alkaen on tämä suomalais-saksalainen reserviläisjoukko ollut Hohenlockstedtissa kunniaosastona. Kellinghusenin Tykistörykmentin lakkauttamisen jälkeen olemme olleet muutaman kerran ai- noa osasto

Minulle Saksa-yhteistyö on luonnollinen asia. Olen ollut kesätoissa Saksassa neljä kertaa alkaen 1964 ja muuten käynyt maassa kuusi kertaa. Myönteinen suhtautuminen Saksaan kohtaan on kodinperintöä, sillä äitini oli Kortesejärveltä ja hänen kotinsa oli yksi jääkärien epävirallinen yöpymispaikka. Isäni ja äitini sukulaisia oli Saksassa Wiking-divisioonassa ja minä toimin jo kolmannessa polvessa yhteistyössä saksalaisten reserviläisten kanssa. Olen ollut Suomessa lähes kaikkien vierailujen vastuuhenkilönä. Saksan-matkojen vetäjänä olen toiminut aina vuoteen 2011 saakka. Saksan poikien päällikkö oli ensin res evl **Kaulbarsch**, nykyään res evl **Burkhard Jäkel**, kummankin sukujuuret johtavat Itä-Preussiin.

Res evl **Mark Aretz** ansaitsee kiitokset JP 27 yhdysupseerina ja Waffenbrüder-lipun ja kunniamitalin suunnittelijana.

Hohenlockstedtin matkan 2015 valmistelut ovat jo hyvällä mallilla. Helsingin seudulla Hohenlockstedtin juhlaan reserviläisten värväystä hoitaa res ylil **Pekka Sillanpää** ja Ylä-Savossa res kapt **Jouko Koivunen** Iisalmessa. Kauhavan alueelta lähdössä on jo noin 20. Saksalaiset isännät ovat varanneet suomalaisille että omille reserviläisille retkeilymajaksi muutetun Luftwaffen Hungriger Wolffin kasarmien asunnot. Tarvittaessa osalle varataan puolijoukkueteltoja.

Mannerheimin ja K. L. Oeschin henkilösuhteesta

Sotahistoriaan perehtyneet liittävät Karl Lennart Oeschin (1892–1978) ainakin kesän 1944 kohtalon hetkiin ja Talin–Ihantalan suurtaisteluun. Ennen viime sotiamme hän oli työskennellyt yleisesikunnan päällikkönä koko 1930-luvun ja oli myös keskeinen toimija Mannerheimin puolustusneuvostossa. Vuonna 1936 Oesch ylennettiin jääkärikenraaliluutnantiksi. Mannerheimin ja Oeschin vuosikausia kestänyt yhteistyö oli antoisaa eikä myöskään sujunut ilman hankauksia.

Puolustusneuvostossa

Oesch lienee kohdannut ensimmäisen kerran Mannerheimin helmikuun lopulla 1918, kun jääkäreiden pääjoukko saapui Vaasaan. Tästä kului aika tarkalleen 13 vuotta, kun tiivis yhteistyö heidän välillään alkoi Mannerheimin puolustusneuvoston myötä. Kaiken kaikkiaan puolustusneuvosto tuli olemaan merkittävä tekijä maanpuolustusvalmiuden kehittämisessä.

Sotilasjohdon järjestelyissä Oesch ja moni muu pohtivat myös keinoja, jotka mahdollistaisivat Mannerheimille oman esikunnan. Oeschin mukaan tämän Mannerheim suorastaan määräsi. Varsinaista esikuntaa ei puolustusneuvostolla ollut. Esikunnan merkitys kulminoituisi Mannerheimin ylipäällikkyyteen mahdollisessa sodassa. Vuonna 1938 voimaan astuneessa organisaatiouudistuksessa puolustusneuvoston puheenjohtajan esikunnaksi tuli puolustusministeriön ulkopuolelle jäänyt yleisesikunnan osa. Tähän Oeschin johtamaan yleisesikuntaan kuuluivat operatiivinen osasto ja ulko-

Sotamarsalkka Mannerheim, eversti Airo ja kenraaliluutnantti Oesch 1939.

maanosasto. Sotaväen päällikkö Hugo Österman joutui siirtymään puolustusministeriöön. Näin oli suuri osa yleisesikunnasta irrotettu Östermanin alaisuudesta. Myös Oeschillä oli sopeutumista uuteen tilanteeseen. Puolustusneuvostossa hän oli sen puheenjohtajan alainen, kun taas komentoasioissa hän oli sotaväen päällikön alainen. Lisäksi Oesch esitteli yleisesikunnan asioita puolustusministerille. Ensisijaisesti Oesch kuitenkin oli Mannerheimin alainen.

Luonnollisesti Mannerheim oli sängen turhautunut siitä, ettei maan hallitus ollut myötämielisempi lisämäärärahoille maanpuolustuksen tarpeisiin. Laiminlyönnit Suomen puolustuksessa johtivat Mannerheimin osalta lopulta siihen, että kesäkuussa 1939 hän jätti eronpyynnön puolustusneuvoston puheenjohtajan tehtävistään. Se aiheutti jonkinlaisen skandaalin ja sai paljon huomiota mediassa. Mannerheimin ero olisi saattanut johtaa myös Oeschin ja Östermanin eroon. Lopulta lähinnä tasavallan presidentin asiaan puuttuminen sai Mannerheimin perumaan eronpyyntönsä.

Panssarikalustoa ei sittenkään

Lienee syytä todeta, että Mannerheimillakin oli ollut osansa esimerkiksi Suomen panssarikaluston vähäisyyteen. Hänelle ratsuväki oli muodostunut läheiseksi jo tsaarin armeijassa. Oesch käytti sanaa rakkaus kertoessaan esimiehensä suhteesta ratsuväkeen. Kun suurvalloissa etenkin 1930-luvulla oli rakennettu panssarijoukkoja, myös Suomen sotilasjohdossa pohdittiin ratsuväen uudistusta; vähintään yksi rykmentti olisi varustettu panssarikalustolla. Oesch totesi, että Mannerheim ei ollut asiasta kiinnostunut. Vaikka jo rauhan aikana havaittiin ratsuväen käyneen yhä tarpeettommaksi taistelukentällä, hankintoja ei Suomessa kiirehditty, painotti Oesch.

Alueloukkauksia

Sotilasjohdolle syksyn 1939 YH:n ja Moskovan neuvottelujen aikana saapuneet tiedot kertoivat yksittäisten neuvostoliittolaisten sotilaslentokoneiden alueloukkauksista. Mannerheim oli

Mannerheim 1940.

Oeschin mukaan erittäin hermostunut alueloukkauksista ja toivonut jopa koneiden alas ampumista. Mannerheim olisi myös halunnut tiedustelulentojen suorittamista. Oesch vastusti esimiehensä näkemyksiä, sillä hän halusi säästää vähäistä lentokalustoa mahdollisiin tositoimiin. Lopulta Mannerheim olisi turvautunut eversti A. F. Airoon, joka ilmeisesti oli samaa mieltä Oeschin kanssa. Tämän vuoksi Mannerheim näyttäisi antaneen periksi. Sitä hänen oli kuitenkin vaikea unohtaa, niin ainakin Oesch koki.

Pahempaankin oli totuttu

Kohta talvisodan syttymisen jälkeen päämaja muutti Mikkeleihin. Päämajassa langat olivat ylipäällikön käsissä ja siellä vaikutettiin lähinnä tämän taustalla. Mannerheim pyrki myös hoitamaan esikuntapäällikön eli Oeschin tehtävät itse. Oesch oli jo tottunut Mannerheimin johtamistapaan eikä vähästä hätkähtänyt. Tämä ilmeni muun muassa 4. joulukuuta 1939 käydyssä neuvottelussa Kannaksen Armeijan esikunnassa. Mannerheim moitti varsinkin Länsi-Kannaksen puolustuksesta vastannutta jääkärikenraaliluutnantti Harald Öhquistiä, koska tämä kuulemma oli turhan varhain määrännyt joukkoja vetäytymään. Myöhemmin neuvotteluun saapunut Öh-

quist kertoi nähneensä kalman kalpeita, valvoneita upseereita kylmät hienpisarat otsilla helmeillen sekä erityisen vihaisen ylipäällikön. Oesch puolestaan muisteli, että Mannerheim oli ollut huonolla tuulella, mutta upseerit eivät olleet kalman kalpeita eikä heidän otsillaan kylmä hiki helmeilnyt, sillä pahemmissakin paikoissa oli totuttu olemaan.

Viipurinlahdelle

Oesch toimi päämajassa sodan viime päiviin saakka. Kun maaliskuun alussa 1940 ilmeni, ettei jääkärikenraalimajuri K.M. Walleniukselle voitu luovuttaa Viipurinlahdella Rannikkoryhmän komentajan tehtäviä, ylipäällikkö määräsi uudeksi komentajaksi Oeschin. Öhquist olisi myöhemmin saanut tietää, että nimitykseen vaikutti Oeschin epätäsmälliseksi muotoutunut toimenkuva päämajassa. Lisäksi Öhquist kertoi kuulleensa Oeschiltä, että tämä oli jo pitkään varautunut komennukseen pois päämajasta, koska huomasi, ettei Mannerheim ollut häneen tyytyväinen. Vastaavanlaisesta kertoi Kalle Lehmus, tosin aika painokkaasti. Hän palveli päämajassa tiedotustehtävissä. Hänen mukaansa Oesch samaisti helposti itsensä koko puolustusvoimiin ja edellytti itselleen valtuuksia, jotka olisivat lähes täydellisesti menneet ristiin Mannerheimin ajatusten kanssa.

Oesch oli välillä suorapuheinen, mikä epäilemättä ei aina miellyttänyt ylipäällikköä, eikä Mannerheim raskaan vastuun kantajana aina miettinyt sanojaan, joita Oesch oli usein ensimmäisenä kuulemassa. Joka tapauksessa Oeschin uusi, lähes mahdotoman tuntuinen tehtävä osoitti nimenomaan sen, että ylipäällikkö luotti yleisesikunnan päällikön selvittävän ongelmallisen tilanteen Viipurinlahden rannoilla, kuten myös tapahtui.

Noin viikon sisällä talvisodan päättymisen jälkeen Oesch palasi

yleisesikunnan päälliköksi. Tässä tehtävässä hän tosin ennätti olla hiukan alle kolme viikkoa ennen siirtymistään II AK:n komentajaksi ja ennen kaikkea linnoitus-tehtäviin.

Voimat ehtyivät

Jatkosodan alussa Oesch joutui kohtaamaan vihollisen lisäksi myös muita haasteita. Elokuussa 1941 Viipuriin ynnä muualle Kannakselle hyökänneen IV AK:n komentajan Oeschin voimat alkoivat huolestuttavasti ehtyä, mikä johti sairauskohtaukseen, joka ilmeisesti aiheutti muun muassa aistiharhoja. Esikuntapäällikkö Valo Nihtilän toimesta paikalle saatiin lääkäri, joka oletti Oeschin saaneen verenvuodon aivoihin. Lehmus totesi Oeschin vaivaksi hermorasituksen, josta ei olisi pitkään aikaan kerrottu Mannerheimille. Ylipäällikkö olisi kaiken lisäksi tullut siihen tulokseen, että Oeschin käyttömahdollisuudet korkeimmalla paikalla sodan johdossa ei enää ollut todennäköistä, mutta hänelle oli kyllä käyttöä rintamalla ennen kaikkea hyvien apulaisten tukemana.

Kenrl K. L. Oesch Viipurin paraatissa 1941.

Oesch oli välillä suorapuheinen, mikä epäilemättä ei aina miellyttänyt ylipäällikköä, eikä Mannerheim raskaan vastuun kantajana aina miettinyt sanojaan, joita Oesch oli usein ensimmäisenä kuulemassa. Joka tapauksessa Oeschin uusi, lähes mahdotoman tuntuinen tehtävä osoitti nimenomaan sen, että ylipäällikkö luotti yleisesikunnan päällikön selvittävän ongelmallisen tilanteen Viipurinlahden rannoilla, kuten myös tapahtui.

Noin viikon sisällä talvisodan päättymisen jälkeen Oesch palasi yleisesikunnan päälliköksi. Tässä tehtävässä hän tosin ennätti olla hiukan alle kolme viikkoa ennen siirtymistään II AK:n komentajaksi ja ennen kaikkea linnoitustehtäviin.

Voimat ehtyivät

Jatkosodan alussa Oesch joutui kohtaamaan vihollisen lisäksi myös muita haasteita. Elokuussa 1941 Viipuriin ynnä muualle Kannakselle hyökänneen IV AK:n komentajan Oeschin voimat alkoivat huolestuttavasti ehtyä, mikä johti sairauskohtaukseen, joka ilmeisesti aiheutti muun muassa aistiharhoja. Esikuntapäällikkö Valo Nihtilän toimesta paikalle saatiin lääkäri, joka oletti Oeschin saaneen ve-

Mannerheim, kenrm Aarne Blick ja kenrl K-L. Oesch.

Kenrl K. L. Oesch ja ev Valo K. Nihtilä.

renvuodon aivoihin. Lehmustesti Oeschin vaivaksi hermorasituksen, josta ei olisi pitkään aikaan kerrottu Mannerheimille. Ylipäällikkö olisi kaiken lisäksi tullut siihen tulokseen, että Oeschin käyttömahdollisuudet korkeimmalla paikalla sodan johdossa ei enää ollut todennäköistä, mutta hänelle oli kyllä käyttöä rintamalla ennen kaikkea hyvien apulaisten tukemana.

Oeschin esikuntaan saapui myös lääkäri päämajasta. Lääkäri totesi sairauden liikeyritykseksi ja määräsi ilmeisen tehokasta lääkettä, sillä jo yhden yön jälkeen Oeschin olo oli parempi. Hänet määrättiin sairauslomalle vähintään kymmeneksi vuorokaudeksi, mutta jo muutaman päivän kuluttua Oesch määrättiin jälleen johtamaan IV AK:aa. Tuskin tämä olisi ollut mahdollista ainakaan ratkaisevien taistelujen aikana, jos komentaja olisi kärsinyt pahasta hermorasituksesta. Viipuri vallattiin, ja joukot eteni-
vät asetettuihin tavoitteisiin.

Joukoille tunnustusta

Oeschin johdolla hyökkäysvaiheessa saavutetut voitot nostivat hänet monen juhlan keskipisteeksi. Oeschille suosiota osoitta-

neiden joukossa epäilemättä tärkein oli Mannerheim. Jotain kuitenkin puuttui. Oesch harmitteli jatkosodan lopulla, että Viipurin valtauksen johdosta ei annettu ylipäällikön päiväkäskyä. Oesch jopa epäili hänen persoonassaan olevan sellaista, jonka myötä hänen joukkonsa ei saanut ansaitsemaansa tunnustusta. Joka tapauksessa ylipäällikkö oli sangen tyytyväinen Oeschin saavutuksiin eikä sitä peitellyt ja muun muassa myönsi hänelle rintatähden 1. luokan Vapaudenristiin. Päiväkäskyssään n:o 13 ylipäällikkö muisti myös Viipurin valtauksen.

Lisäksi Oesch sai kiitosta myöhemmin Aunuksen Ryhmän komentajana etenkin vuoden 1942 kelirikko- ja taistelujen jälkeen. Päiväkäskyssään n:o 56 ylipäällikkö kiitti Aunuksen kannaksen torjuntavoitosta Oeschia, hänen komentajiaan sekä joukkojaan.

Itä-Karjalassa

Oesch koki Aunuksen Ryhmän komentajana elävänsä jossain määrin eristyksissä ja totesi, ettei suurista sotilaallisista tapahtumista saa tietää kuin muutamat harvat johtohenkilöt.

Oesch kuului niihin komentoajiin, joita ei nähty juhlapaikalla eli Kaukopään ratapiha-alueella, kun Mannerheimin täytti 75 vuotta kesäkuun 4. päivänä 1942. Mannerheim kylläkin vieraili kohtalaisen usein Aunuksen Ryhmässä, ja välillä hän saattoi keskittyä vaatimattomiin rintamatapahtumiin. Talven 1943 aikoihin hän olisi vaatimalla vaatinut erään menetetyn tukikohdan valtaamista Syvärin tuntumassa. Oesch kertoi tukikohdan olevan merkityksetön. Mannerheim ei ollut samaa mieltä. Sotateoreetikko Carl von Clausewitzia tukenaan käyttäen Oesch kertoi selostaneensa Mannerheimille, että joko miehiä tai maa-alueita olisi puolustuksessa uhrattava. Koska Itä-Karjalassa riitti maata, sitä olisi parempi uhrata muutamia satoja neliömetrejä miesten sijaan. Lisäksi puolustuksen tulisi olla joustava. Oesch kertoi Mannerheimin tyytyneen annettuun selitykseen.

Järjestystä sekasortoon

Käytännössä 9. kesäkuuta 1944 alkoi Neuvostoliiton suurhyökkäys Kannaksella. Kesäkuun 14. päivänä Oesch sai puhelun komentopaikkaansa Äänislinnassa. Soittaja oli Airo. Hän välitti ylipäällikön terveiset ja sanoi, että Oeschin oli lähdettävä Karjalan kannakselle ja yritettävä saada järjestystä sekasortoon. Mannerheim käski Oeschin johtamaan sotatoimia ylipäällikölle alistettujen komentajien esimiehenä. Jääkärikenraaliluutnantti Talvelalle ylipäällikkö olisi sanonut, että Oesch oli ollut pakko kutsua johtamaan sotatoimia Kannaksella.

Taistelujen keskellä ylipäällikkö oli päivämäärällä 26. kesäkuuta 1944 nimittänyt Kannaksen joukkojen komentajan Oeschin Mannerheim-ristin ritariiksi. Pahimpien taistelujen jälkeen Oesch totesi joukkojensa saavuttaneen merkittävän torjuntavoiton. Sana joka on jäänyt elämään.

Kenrl K. L. Oesch. Kuva on todennäköisesti vuodelta 1944.

Kannaksen suunta?

Jatkosodan viimeiset merkittävät taistelut päättyivät elokuun 10. päivän aikoihin 1944 Ilomantsin seudulla. Ylipäällikkö kiitti päiväkäskyssään n:o 128 siellä taistelleita joukkojaan. Oesch koki päiväkäskyn tärkeäksi historialliseksi asiakirjaksi. Hän tosin olisi kaivannut nimenomaan päiväkäskyn muodossa ylipäällikön kiitosta Kannaksen joukoille. Oeschistä jopa tuntui, että Kannaksen suunnalle ei olisi annettu kovin paljon arvoa.

Vielä kerran tunnustusta

Kohta jatkosodan päättymisen jälkeen Oesch sai käskyn siirtyä jälleen päämajaan ja nimitettiin lokakuussa 1944 yleisesikunnan päälliköksi. Hän aloitti armeijakunnan väliaikaisena komentajana marraskuussa ja vakinaisena komentajana maaliskuuhun vaihteessa 1945. Tovi aikaisemmin ylipäällikkö oli vielä kerran antanut Oeschille tunnustusta jatkosodan saavutuksista myöntämälle hänelle Vapaudenristin suurristin miekkojen kera.

Välttämätön lisätulo

Oeschin kohdalla sotarikossyytösten aika vei hänet lokakuussa 1945 tutkintavankeuteen ja vuoden 1948 alussa ehdonalaiseen. Toimeentulon epävarmuus oli ollut keskeisellä sijalla vangitun koettelemuksissa. Mannerheim kuului henkilöihin, jotka tukivat taloudellisesti Oeschejä. Mannerheimin nimeä kantavan rahaston puitteissa oli lokakuun lopussa 1945 myönnetty kolme 50 000 markan palkkiota sodassa ansioituneille kenraaleille Heinrichs, Oesch ja Airo. Koska Oeschin eläkesaatavia jouduttiin odottamaan, Mannerheimin myöntämä palkkio oli ollut välttämätön lisätulo.

Mannerheimin sähkö

Kun korkein oikeus oli keväällä 1947 merkittävästi alentanut Oeschin sotaylioikeuden määräämää 12 vuoden kuritushuonetuomiota kolmeksi vuodeksi vankeutta, se koettiin lähes vapauttavaksi. Sotarikoksiin kytketty tuomio oli joka tapauksessa perustunut olemattomaan näyttöön. Saatuaan tietää korkeimman oikeuden päätöksestä Mannerheim lähetti rouva Aitanga Oeschille sähkönen. Siinä painotetaan, että K.L. Oesch oli aina noudattanut määräyksiä ja lakeja.

* * *

Sveitsin kansalaisuudesta kolmekymppisenä luopunut Oesch viihtyi usein Alppien maassa. Myös Mannerheim viihtyi Sveitsissä, jossa hän kuoli 27. tammikuuta 1951. Hautajaispäivä Helsingissä oli 4. helmikuuta. Tuolloin Oesch laski tykistönkenraali V. P. Nenosen kanssa sodanaikaisen päämajan kenraalien seppeleen ylipäällikön arkulle.

Vesa Määttä

Kirjoittaja valmistelee elämäkertaa K. L. Oeschistä. Teos julkaistaan syksyllä 2015.

Aselepo ja välirauha 1944

Kesällä 70 vuotta sitten koettiin dramaattisia käännteitä sekä maailmansodan yleisilanteessa että Suomen kohtaloissa. Kun Karjalan kannaksen suurhyökkäyksen aiheuttamasta yllätyksestä ja juhanuksen seudun poliittisesta kriisistä oli selvitty, Suomen rintamat vakiinnutettiin raskaissa torjuntataistelussa heinäkuun puoliväliin mennessä. Samalla kuitenkin Saksan itärintaman keskustaa uhkasi romahdus puna-armeijan 22. kesäkuuta aloittaman hyökkäyksen johdosta.

Suomen poliittisen ja sotilasjohdon piirissä todettiin, että Saksan mahdollisuudet jatkaa tukitoimiaan heikkenivät nopeasti, joten olisi pyrittävä rauhaan Neuvostoliiton kanssa. Tätä oli jo yritetty aikaisemminkin, mutta ehdot olivat tuntuneet mahdottomilta hyväksyä. Liittoutuneiden taholta tehtiin nyt selväksi, ettei rauhanehtoihin ole saatavissa parannuksia ja viivyttely saattaisi vain pahentaa asiaa.

Saksalle yhteisen taistelun jatkamista luvannut presidentti Risto Ryti erosi elokuun alussa, ja seuraajaksi eduskunta valitsi Suomen marsalkka Mannerheimin. Samalla korvattiin saksalaisuuntaukseen sitoutunut hallitus paremmin liittoutuneita miellyttävällä ministeristöllä.

Moskovasta oli saatu vihjeitä, että rauhaan voitaisiin pyrkiä Mannerheimin johdolla ja pääpiirtein keväällä esitetyillä ehdoilla. Suomessa oli Viipurin menetyksen jälkeen vahvistunut mieliala, että talvisodan päättäneen Moskovon rauhan 1940 rajat oli jo pakko hyväksyä. Eriyisenä vaikeutena nähtiin vaatimukset saksalaisten karkottami-

sesta ja suurista sotakorvauksista. Ehkä eniten epävarmuutta hallituksen piirissä aiheutti kuitenkin pelko miehityksestä. Epäluottamus Neuvostoliiton aikeita kohtaan oli voimakas, ja odotettavissa oli ankara rangaistus hyökkäyksestä Saksan mukana Neuvostoliittoon kesällä 1941.

Elokuun lopulla Mannerheim ehdotti Neuvostoliiton johdolle, että voitaisiin sopia aselevosta jo ennen rauhanneuvottelujen aloittamista. Moskovasta tuli myönteinen vastaus, johon sisältyi ehtona suhteiden välitön katkaisu Saksaan. Se merkisi käytännössä puolen vaihtoa kaikkein riskeineen. Aselepo alkoi 5. syyskuuta, ja heti seuraavana päivänä suomalainen valtuuskunta pääsi aloittamaan matkansa kohti Moskovaa.

Neuvostoliiton aikomuksena oli solmia rauhansopimus saman tien, mutta myös Suomea vastaan sotatilassa ollut Ison-Britannian hallitus piti kiinni liittoutuneiden yhteisestä päätöksestä, jonka mukaan Saksan liittolaisten kanssa tehtäisiin ensin aselepo, ja vasta myöhemmin järjestettäisiin yhteinen rauhankonferenssi. Siksi suomalaiset joutuivat viikon verran odottamaan liittoutuneiden keskinäistä rauhanehto- ja valmistelua. Mitään varsinaisia neuvotteluja ei Suomen edustajien kanssa lopulta käyty, vaan sopimusteksti oli pakko hyväksyä lähes sellaisenaan.

Kovan aikapaineen alaisena Suomen valtuuskunta allekirjoitti asiakirjan 19. syyskuuta 1944 odottamatta hyväksyntää Helsingistä. Sopimus sai nimen ”välirauha”, mikä tarkoitti väliaikaista rauhansopimusta. Englantilaiset käyttivät siitä joko termiä *preliminary peace treaty* tai *armistice agreement*, jolla viitattiin ensimmäisen maailmansodan päättäneeseen Saksan antautumiseen aseleposopimuksella 11.11.1918. Välirauhansopimus sisälsi sekä pysyväksi tarkoitettuja rajalinjauksia että väliaikaisia määräyksiä siirtymisestä sodasta rauhaan.

Mielialan vakavuudesta kertoo ehkä parhaiten Mannerheimin luonnehdinta Paasikivelle 4. lokakuuta: ”Sopimuksessa ei puhuta kapitulaatiosta (antautumisesta), mutta todellisuudessa välirauha on kapitulaatio. Emme voi puolustaa itseämme.” Hän tarkoitti erityisesti keväällä hylättyihin ehtoihin lisättyä vaatimusta luovuttaa Helsingin kupeesta Porkkalan alue Neuvostoliiton tukikohdaksi. Kohta saapui Mannerheimiä tapaamaan Liittoutuneiden (Neuvostoliiton) valvontakomission puheenjohtaja kenraalileversti Zhdanov.

Mannerheimin pessimismi ei heti helpottunut, mutta lähikuukausien aikana kävi ilmi, että entiset viholliset voivat sittenkin sopia rauhanomaisen rinnakkainelun mahdollistavista toimituksista.

Pekka Visuri

Julkaistu Sotilasaikakauslehdessä 8/2014

Monelle Tuntemattoman sotilaalle on esikuva, toiset taas yhdistelmiä monesta henkilöstä

Monella Väinö Linnan Tuntemattoman sotilaan henkilöistä on ollut selvä esikuva. Kirjan keskeisen henkilön Antti Rokan yksiselitteinen esikuva on ollut Viljam Pylkäs. Myös Suen Tassun esikuva on ollut Pylkäksen saikapari Toivo Ruuna.

Rokan esikuva on yleisessä tiedossa: Viljami Pylkäs.

Moni kirjan hahmo on kuitenkin yhdistelmä useasta eri henkilöstä kirjailijan mielikuvituksella höystettynä. Tällainen on esimerkiksi Tuntemattoman ”paha upseeri”, luutnantti Lammio

Upseereista selvimmin esikuvansa mukainen on kapteeni Kaarna. (Parole julkaissut aikaisemmin 3/2009 Helsingin Sanomien toimittajan Ilkka Malmbergin artikkelin aiheesta.)

Konekiväärikomppania harjoitelti omalla puolella aukeamaa. Toimistoparakilta lähenei harjoituskenttää lyhyenlöntä, kuivankälpeä mies. Hän oli komppanianpäällikkö, jääkärikapteeni Kaarna. Hän oli iältään viisissäkymmenissä ja niin suoraryhtinen ja puhdaspiirteinen, että hän pienestä koostaan huolimatta vaikutti komealta.

Näin kuvaa Väinö Linna konekiväärikomppanian päällikköä, jääkärikapteeni Kaarna.

Esikuvana Linnan Kaarnalle on riidattomasti ollut jääkärikapteeni Toivo Kärnä. Linnan ulkonainen kuvaus Kaarnasta vastaa täysin Linnan välirauhanaikaista komppanianpäällikkö Kärnä.

Toivo Kärnä oli syntynyt vuonna 1895 Lappajärvellä. Hänen vanhempansa olivat maanviljelijä Matti Kärnä ja Maria Luoma. Kärnä oli käynyt kansakoulun ja työskenteli maanviljelijänä, kunnes tammikuun 7. päivänä 1916 liittyi tuolloin Pfadfinder-kurssista Lockstedtin koulutusjoukoksi muuttuneeseen suomalaiseen jääkäripataljoonaan.

Kärnä lähti jääkäriksi ensimmäisten joukossa

Kärnä osallistui Jääkäripataljoona 27:n riveissä ensimmäisen maailmansodan taisteluihin Missejoella, Riianlahdella ja Aajoella. Vuonna 1917 Kärnä komennettiin koulutettavaksi Polangeen. Täällä hän sai erikoiskoulutusta räjähteiden parissa.

Suomalaisten koulutus Saksassa kesti kaikkiaan kolmen vuoden ajan. Kärnä oli Saksassa reilun kahden vuoden ajan. Onkin ymmärrettävää, ettei hän kansakoulun käyneenä kohonnut Saksassa ylimpiin sotilasarvoihin. Nämä vakanssit menivät Kärnäa aikaisemmin Saksaan tulleille ja korkeamman koulutustason ja arvaustenkin paremman kielitaidon omanneille miehille.

Kärnä ylennettiin 25.8.1917 Hilfsgruppenführeriksi ja ns. Libaun listassa juuri ennen Suomeen paluuta varavääpeliksi. Mikään rivijääkäri ei Kärnä siten ollut.

Kärnä palasi Suomeen pääjoukon mukana helmikuun 25. päivänä 1918.

Vapaussodassa Kärnä toimi joukkueenjohtajana ja osallistui Viipurin taisteluihin.

Vapaussodan jälkeen Kärnä palveli koulutusaliupseerina sekä komppanianvääpelinä eri yksiköissä.

Vuonna 1923 hänet siirrettiin rajavartiolaitoksen palvelukseen komppanianvääpeliksi ja käytyään vuonna 1926 reserviupseerikoulun hänet nimitettiin nuoremaksi upseeriksi Joensuun Rajavartiostoon. Vakainaisesta palveluksesta Kärnä erosi vuonna 1937 ja siirtyi vakuutusasiamieheksi.

Talvisodassa Kärnä toimi (Eri-lisen prikaatin 23) komppanianpäällikkönä ja pataljoonan komentajana osallistuen taisteluihin Valamossa ja Mantsinsaarella.

Välirauhan aikana hän palveli rajavartiolaitoksessa komppanianpäällikkönä sekä 8. Prikaatin konekiväärikomppanian päällikkönä Ylämyllyllä.

Jatkosotaan Kärnä komennettiin komppanianpäälliköksi eversti Pietari Autin JR 8:n (ent. 8 Prikaati) II pataljoonan konekiväärikomppaniaan, jonka I pataljoonan konekiväärikomppaniassa Väinö Linna palveli. Kärnä haavoittui 9. heinäkuuta 1941 Tsiipakassa ja menehtyi vammoihinsa seuraavana päivänä.

Kärnänsä olemus oli tehnyt syvän vaikutuksen Linnaan. Kärnä oli pienestä koostaan huolimatta jotenkin veistoksellinen hahmo, suoraryhtinen ja puhdaspiirteinen. Kun Kärnä oli astellut Ylämyllyn paloaukealla komppaniansa edessä, hänen olemukseensa oli yhdistynyt samalla kertaa sellaista ankaruutta ja turvaa, joka sai nuoret asevelvolliset tuntuman itsensä hänen pojikseen.

Kärnänsä ikä ja palvelu rajavartiolaitoksessa sekä reserviin siirtyminen ennen talvisotaa antavat nekin jo aihetta uskoa, ettei hän ollut tiukkapipoinen esimies vaan pikemminkin juuri isähahmo.

Kärnästä on mainittu, että hänkin, kuten Kaarna, suorastaan tappi itsensä.

Koskelan esikuva olikin savolainen

Linna jatkaa: *Kapteeni Kaarnan saavuttua edellä kuvatuin tavoin aukealla harjoittelevan konekiväärikomppanian luo hän kommentaa 'Joukkueenjohtajat'. Kolme upseeria alkaa nopeasti kävellä kapteenia kohti, yhtenä heistä kolmannen joukkueen johtaja reservinvänrikki, iältään lähellä kolmeakymmentä. Vilho Koskela on hämäläisen pienviljelijän hämäläinen poika.*

Koskelan esikuvana on riidatta ollut vuonna 1911 syntynyt Nilsiästä kotoisin ollut maanviljelijä Einari Kokkonen. Hänessä ja Koskelassa on hyvin paljon yhteistä. Varsinainen ero tuntuu olevan vain heimokannassa.

Hämäläisen Koskelan esikuvana on riidatta ollut Nilsiästä kotoisin ollut maanviljelijä Einari Kokkonen.

Kokkonen oli suorittanut varusmiespalvelun (PSP) vuosina 1933–34. Talvisodassa hän toimi joukkueen varajohtajana Jalkaväkirykmentti 38:ssa ja osallistui taisteluihin Pitkärannansaarilla. Välirauhan aikana hän toimi joukkueenjohtajana JR 38:ssa Ylämyllyllä. Jatkosodassa Kokkonen toimi mainitussa Autin JR 8:ssa joukkueenjohtajana ja komppanianpäällikkönä osallistuen taisteluihin Värtsilässä, Äänislinnassa ja Karesuannolla.

Kokkonen suoritti upseerikursin (n:o 46) vuonna 1940 ja ylennettiin samana vuonna vänrikiksi, luutnantiksi vuonna 1941 ja kapteeniksi vuonna 1944. Vastoin kun Koskela, Kokkonen ei kaatunut jatkosodassa.

Linna, joka ei pitänyt itseään korostavista nuorista upseereista, saattoi jotenkin sietää Kokkosta. Rokan esikuva Viljam Pylkäs tuntui hänkin tulevan Kokkosen kanssa toimeen.

Kariluodollekin löydetty esikuva

Kapteeni Kaarnan kaatumiseen johtaneessa hyökkäyksessä neljättä kiväärijoukkuetta johtaa vaaleatukkainen, hieman nulikkamainen vänrikki, nimeltään

Kariluodon esikuvaksi on arveltu jyväskyläläistä kauppuutarhuri Pentti Lainetta.

Kariluoto. Vänrikki, sittemmin luutnantti ja kapteeni Jorma Kariluoto on idealistinen reserviupseeri, joka kasvaa romaanin aikana vastaylennetystä, miesten hieman naurettavana pitämästä vänrikistä ja jalkaväkijoukkueen johtajasta miestensä suuresti arvostamaksi komppanianpäälliköksi. Kariluoto kaatuu vuonna 1944 torjuntataisteluissa palatuaan vihkilomalta.

Alan kirjallisuudessa ei juurikaan ole esitetty kannanottoja siitä, kuka olisi ollut Kariluodon mahdollinen esikuva.

Mutta niin ikään JR 8:ssa palvelut, nytemmin hänkin edesmennyt (18.2.2013) reservinupseeri, jyväskyläläinen asianajaja Timo Karhunen on 23.11.2003 Keski-suomalainen lehdessä julkaistussa, 28.5.1918 syntynyttä ja Jyväskylässä 28.10.2003 kuollutta kauppuutarhuri, majuri Pentti Lainetta koskevassa muistokirjoituksessa todennut, että 1939 ylioppilaaksi kirjoittanut Laine astui varusmiespalvelukseen 2.6.1939. Talvisodan taisteluiden lomassa hän suoritti reserviupseerikoulun ja hänet ylennettiin vänrikiksi 1.4.1940. Tämän jälkeen Laine suoritti kadettikoulun, josta hän valmistui toukuu-kuussa 1941. Aktiiviupseerina

hänet siirrettiin 8. Prikaatiin Ylämyllylle.

Prikaatin nimi muutettiin liikkeenallepanossa kesäkuussa 1941 JR 8:ksi. Ensimmäisen pataljoonan kolmannen (kivääri)komppanian joukkueenjohtajaksi määrättiin luutnantiksi ylennetty Pentti Laine. Alikersantti Linna palveli saman ensimmäisen pataljoonan konekiväärikomppaniassa.

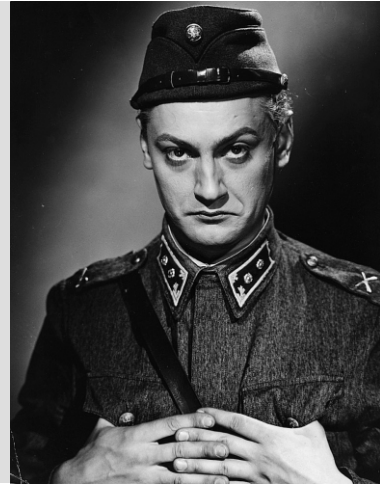
Laine palveli mainituissa 8 JR:ssä 20.12.1942–28.10.1944 komppanian päällikkönä, pataljoonan komentajan viransijaisena ja rykmentin esikuntapäällikkönä. Kapteeniksi Laine ylennettiin 26.3.1943 ja majuriksi sodan jälkeen 6.12.1966.

Laine osallistui JR 8:n taisteluihin jatkosodassa aina sodan alusta Petroskoin kautta Syvärin taakse ja vetäytymistaisteluihin. Lapin sodan alettua Laine jatkoi tehtävässään komppanianpäällikkönä Tornion mähinnoususta aina 28.10.1944 saakka. Palveluksensa armeijassa Laine lopetti 15.4.1945. Tämän jälkeen hän siirtyi kauppuutarhuriksi. Karhunen on arvellut, että juuri Pentti Laine on ollut Kariluodon taustalla. Yhteistä heillä on ainakin Sirkka niminen avio puoliso.

Lammion ei löydy selvää esikuvaa

Kapteeni Kaarnan saavuttua aukealla harjoittelevan konekiväärikomppanian luo ja komennettua joukkueenjohtajat luokseen, yhtenä kolmesta upseerista saapuu hänen eteensä kolmannen joukkueen johtaja luutnantti Lammio. Kirjassa Lammio paljastuu ylimieliseksi ja pedantiksi ammattiupseeriksi, joka vaatii tiukkaa kuria ja ajautuu siksi usein ristiriitoihin alaiensa kanssa.

Lammion ei ole löytynyt suoranaista esikuvaa. Hänessä on ilmeisestikin yhtynyt piirteitä monesta upseerista. JR 8:n veteraanit Paavo Tanski ja Tauno Kankaan-

Lammion ei Jaakko Rinne ole löytänyt esikuvia.

ranta pitävät kuitenkin Lammion esikuvana Väinö Karitie -nimistä 1. KKK:n upseeria, jonka kanssa Kankaanranta kertoo taistelleensa vielä Lapin sodassa. Myös Rokan esikuva Viljam Pylkäs on kertonut lukuisissa haastatteluisa tavanneensa Lammion sodan jälkeen ja että tämä päätyi presidentinlinnaa vartioivan joukko-osaston upseeriksi.

Kadettimatrikkeli taikka reserviupseerimatrikkeli ei kuitenkaan tunne ketään Väinö Karitieä.

Metsäpirtti oli suomalainen kunta Kannaksella, joka liitettiin Neuvostoliittoon vuonna 1944. Sen suojeluskunnan jäseneksi on vuonna 1934 merkitty Väinö Karitie. Metsäpirttiä käsittelevässä historiakirjassa vuodelta 1953 mainitaan henkilöhakemistossa: Väinö Karitie, rajavartioston vänrikki, harrastuksena hiihto.

Sodan aikana oli täysin mahdollista, että aliupseeri nostettiin upseerinarvoon ilman upseerikoulujakin. Ja voisi kuvitella, ettei presidentinlinnaa vartioivan joukko-osaston upseerilta ole sodan jälkeen edellytetty kovin korkeita sotilaallisia tutkintoja taikka arvoa. Karitie on siten voinut osaltaan olla Lammion esikuvana. Linna itse on kuitenkin kielittänyt, että Karitie olisi ollut Lammion esikuva.

Minulla oli tilaisuus tutustua 1980-luvun lopulla edellä mainittuun Pentti Laineeseen silloisessa Jyväskylän työväenopiston puutyöpiirissä. Työrupeaman päätteeksi oli tapana kokoontua miesten kesken juttelemaan niitä näitä. Kun useimmat puutyöpiirin miehet olivat sodan käyneitä, kääntyi keskustelu usein sotajuttuihin. Minulle annettiin ymmärtää, että juuri Laine olisi ollut tuntemattoman sotilaan Lammion esikuvana, ainakin osittain. Lammion puhuttiinkin paljon.

Laine toi esiin Lammionista minulle muutaman uuden seikan; Lammionhan oli kantaupseeri ja näillä oli reservin upseereihin verrattuna parempi päiväraha ja heitä myös sen vuoksi vaadittiin enemmän. Myös ikäviä asioita. Lisäksi Laine esitti kysymyksen: missä Lammio menetteli väärin?

Yhteistä Lammionilla ja toisaalta Laineella on ammattiupseerin koulutus, samansuuntaiset esimiestehtävät, majuriksi yleneminen sekä sodasta selviäminen.

Tuntematon sotilas kirjan henkilöhahmojen sukunimi saattaa olla täysin esikuvastaan poikkeava, kuten Rokka-Pylkäs. Jollain on esikuvansa nimen synonyymi kuten Hietanen-Santanen. Jonkinlaista soinnillista yhdenmukaisuutta on havaittavissa nimissä Koskela-Kokkonen ja Lehtonen-Lahtinen, kuten myös Lammio ja Laine. Ilmeistä kuitenkin on, että Lammio on hyvällä mielikuvituksella tehty yhdistelmä useastakin eri upseerista.

Karjulan piirteitä kahdesta upseerista

Linnan tekstin mukaan peräännytymisvaiheen kiihkeimpänä aikana kesällä 1944 saapuu kaatuneiden ja haavoittuneiden kokoamispaikalle pataljoonan komentaja, everstiluutnantti Uuno Eemeli Karjula. Karkea mies, joka oli taipuvainen raivokohdauksiin.

Tappio oli saanut Karjulan suunniltaan. Karjula yritti pistooli kädessään saada pakenevia ja vauhkootuneita miehiä asemiin. Kauempaa käveli hänen karjunnastaan välittämättä mies konepistooli olkapäällään. Karjulan pysähtymiskomennoista huolimatta Viirilä jatkaa matkaansa pysähtymättä. Karjula ampuu Viirilää keskelle rintaa.

Tienmutkan takaa viuhahti kraanaatti Karjulan jalkoihin ja tämä kaatui selälleen keskelle tietä. Karjula virkosi heti. Hän yritti pystyyn, mutta kaatui uudelleen, sillä jalka oli melkein irti. Hän koetti uudelleen ylös, hurjasti kiroten ja karjuen vihasta ja tuskasta. Joku ohikulkevista miehistä huusi Karjulalle: ”Äänesi kuulen, mutta auttaa en voi”. Viimeisten joukossa paikalle saapunut Rokka sieppaa toisen kerran tajuntansa menettäneen Karjulan sylinsä ja juoksee tien viereen suojaan ja laskee Karjulan maahan, josta kaksi toisen komppanian upseeria ottavat Karjulan ja toimittavat lääkintämiehille.

Kirjassa kuvattu sotamies Viirilän ampuminen pohjautuu sotamies Hytin tapaukseen. Tämä tapahtui jatkosodan loppuvaiheissa Ilomantsin mottitaistelujen aikana. Tuolloin (21. Prikaatin I) pataljoonankomentaja majuri S. O. Lindgren ampui elokuun 5. päivänä 1944 pistoolilla sotamies Eemil Hytin.

Hytin tapauksessa vihollisen hyökkäys oli jo torjuttu, ja Hytti oli lähinnä poistunut rivistä muiden mukana, eikä hän ollut pataljoonan komentopaikalla tapahtuneessa puhuttelussa, eikä siten ollut kieltäytynyt palaamasta yksikkönsä. Hytti oli 38-vuotias Vainikkalasta kotoisin ollut neljän lapsen isä. Hän ei ollut kuulunut Lindgrenin johtamaan pataljoonaan. Hyvin sekavassa tilanteessa sotamies Hytti oli joutunut erilleen omasta yksiköstään, harhaillut metsässä ja pääsyt sitten yhteyteen Lindgrenin osaston kanssa. Yleisesti oltiin sitä mieltä, että Lindgren ampui

Hytin pikaistuksissa ilman asianmukaista harkintaa. Sotaylioikeus ja Korkein oikeus jättivät kuitenkin Lindgrenin rangaistukseen tuomitsematta.

Everstiluutnantiksi päätyneet Sven Oskar Lindgren oli syntynyt vuonna 1905. Hän kunnostautui jo talvisodassa Viipurinlahden puolustustaisteluissa. Jatkosodan alussa hän toimi mm. Vallilan pataljoonan komentajana ja hänelle esitettiin kahdesti Mannerheim-ristiä. Useita vapaa- ja sotilaskivääriammunnan maailmanmestaruuksia ennen sotaa voittanut Lindgren ampui itsensä vuonna 1968.

Lilius ei tullut toimeen pohjalaisten kanssa

Se, etteivät Tuntemattoman sotilaan mukaan paikalla olleet Viirilän ampumisesta tyrmistyneet ja raivostuneet miehen olleet antaneet Karjulalle minkäänlaista ensiapua taikka vieneet häntä suojaisempaan paikkaan, viittaa sekin vahvasti erääseen tositahtumaan:

Everstiluutnantti Carl Otto Lilius (1892—1979) haavoittui vaikeasti taisteluosaston komentajana Aunuksen Salmassa kesällä 1944.

Lilius on käynyt kadettikoulun 3. vuosikurssin vuosina 1920—22. Kapteenikurssin hän oli suorittanut 1930—31. Lilius toimi joukkueenjohtajana ja osallistui itsekin kansainvälisiin ratsastuskilpailuihin (Tallinnassa 1929 ja Tukholmassa 1930). Hän toimi ratsastuksenopettajana RUK:ssä vuosina 1932—34. Vuosina 1936—39 hän toimi yleisesikuntaupseerina 3. D:n esikunnassa.

Vaativalla ja muodollisella Liliuksella oli pirullisen miehen maine. Jo 1930-luvulla häntä oli rangaistu parin viikon palveluksesta erottamisella varusmiehen sivaltamisesta ratsupiiskalla kasvoihin. Mutta tarmokas ja rohkea hän oli. Hänet nähtiin usein etu-

linjassa johtamassa taisteluita pistooli kädessään. Hänen vuorovaikutustaitonsa alaistensa kanssa eivät olleet hyvät.

Talvisodassa everstiluutnantti Martti Laurila joutui siirtämään pataljoonankomentaja Liliuksen pois rykmentistään (JR 23), kun tämä ei tullut toimeen pohjalaisten kanssa, haukkuen näitä pelkureiksi. Pohjanmaan miehet sanoivatkin, että ”Kyllä me ryssän kanssa jotenkin pärjäämme, mutta Liliuksen kanssa ei millään”. Liliuksen kerrotaan talvisodassa Taipaleella vaatineen pistooli kädessä etulinjan taistelijoilta asentoa ja ilmoitusta sekä lotiltakin kunniantekoa.

Jatkosodan alussa 19. D:n esikuntapäällikkö Lilius joutui avoimeen konfliktiin JR 16:n komentajan everstiluutnantti Matti Laurilan ja tämän pohjalaisyrykmentin miesten kanssa. Lilius esiintyi pohjalaisia moittivana ja haukkuvana upseerina. Liliuksen haavoituttua hän ei saanut edes omia miehiään kantamaan itseään joukkosidontapaikalle. Lilius oli heiluttanut pistooliaan ja uhanut ampua kantamisesta kieltäytyneet. Nämä olivat tähän todenneet, että ketkä sitten Liliusta kantaisi, jos tämä heidät ampuisi. Ainoastaan lupaamalla tuntuvia kotilomia sai Lilius miehet pelastamaan itsensä. Lilius toipui, mutta jäi 40-prosenttiseksi invalidiksi.

Jaakko Rinne

Kirjoittaja on jyväskyläläinen varatuomari, joka tutkinut mm. jääkäripataljoonan ongelmia juristin näkökulmasta. Parole on julkaissut aiemminkin hänen tekstinsä, jossa etsitään Väinö Linnan kirjojen henkilöiden esikuvia.

Päijät-Häme muisti tukijoitaan

Vuorineuvokset **Jukka Viinanen** ja **Jari Paasikivi** ovat tukenneet henkilökohtaisin varoin merkittävästi JP27 Perinneyhdistyksen työtä jääkärien elämäntyön ja merkityksen siirtämisessä eläväksi perinnöksi erityisesti Suomen nuorisolle. Tämän merkiksi Päijät-Hämeen osasto luovutti 2.6. heille jääkäripatsaat n:ot 22 ja 23.

Tilaisuudessa osaston puheenjohtaja kävi lyhyesti läpi jääkäreiden merkitystä maamme itsenäisyyden saavuttamisessa ja sen säilyttämisessä.

Hän nimesi myös molemmat vuorineuvokset sukuhaarojensa kantaisiksi ja lausui toivomuksen, että nämä nyt luovutetut patsaat säilyisivät vuorineuvosten jälkeläisten hallussa sukupolvesta

toiseen heidän laatimiensa perimysjärjestysten mukaisesti.

Tilaisuuden päätteeksi nautittiin täytekakkukahvit ja keskusteltiin maamme historiasta ja tulevaisuudestakin.

Ari-Ilmari Iisakkala

Patsaat on luovutettu. henkilöt vasemmalta oikealle, sihteeri Risto Vuorisalo, vuorineuvos Jari Paasikivi, eversti Pekka Jouko, vuorineuvos Jukka Viinanen ja varapuheenjohtaja Taito Kuosa.

Saarijärven Jääkäripirtti kunnostetaan

Pienenä osana jääkäriiliikkeen liittyä Hyrynsalmen ja Suomussalmen kuntien rajalla oleva Saarijärvi. Aktivistien kanssa yhteistyötä tehnyt **Hallan Ukko** rakensi saareen majan 1915. Siitä muodostui piilopirtti aktivisteille, etappijääkäreille ja Saksaan sotilaskoulutukseen matkaaville. Venäläiset eivät koskaan löytäneet tätä erämaajärven saareissa sijaitsevaa piilopirttiä. Erään lähteen mukaan Hallan ja Jääkäripirtin kautta olisi kulkenut Saksaan noin 100 matkalaista. Alun alkaen Hallan Ukolla oli tarkoitus rakentaa saareen kalamaja.

Saarijärven upea aarnialue on Metsähallituksen omistuksessa ja sen vaellusreitistö sekä Jääkäripirtti ovat yksi tänä vuonna kunnostettavista kohteista.

Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelut järjesti 28.5. pienimuotoisen juhlatapahtuman Jääkäripirtillä ja sen yhteydessä paljastettiin myös pirtin seinään kiinnitetty muistolaatta, jonka olivat lahjoittaneet JP 27 perinneyhdistys ja Metsähallitus.

Tapahtuma alkoi Löytöjoen tervatehtaalta, missä kuultiin tarinoita Ukon tervanpoltosta. Esille nousi myös Helsingin yliopiston kanssa 1920-luvulla ollut salainen projekti, jossa kehiteltiin lentokonepetrolia. Ukko oli tämän perusteella myös biopolttoaineiden kehittämisen pioneeri.

Tehtaalta matka jatkui läpi upeiden erämaiden, jonka puihin kirves ei ole koskenut lähes sataan vuoteen – paikoin oli vielä nähtävissä kaskeamisen jälkiä. Reitti seurasi osan matkaa vanhaa Vienan kauppareittiä, joka talvisin kulki Hallan kautta. Saa-

Viereinen sivu: Kämpän seinään kiinnitettiin Metsähallituksen ja JP27:n perinneyhdistyksen hankkima muistolaatta.

Jääkäripirtti on seissyt sitkeänä läpi vuosikymmenten, kuten tekivät sen kautta kulkeneet miehetkin

rijärven rannassa seurue pysähtyi nauttimaan "Hallan Ukon suolastusta" — perinteisen kainuulaisen makuelämyksen järjesti Sodan ja Rauhan rata ry. Yhdistys pitää kahvilaa Hyrynsalmen asemalla ja järjestää opstettuja retkiä Jääkäripirtille. Erittymisen maakoisana mieleen syöpyi tervaleipä höystettynä suolatulla hauella.

Välipalan jälkeen siirryttiin veneillä saareen, jonka jylhien petäjien välistä pilkotti itse kohde – Jääkäripirtti. Kuulimme tarinoita Jääkäripirtin menneisyydestä sekä sen kunnostamisesta vuonna 2008. Kunnostuksen yhteydessä pirtille tehtiin Jääkäriiliikkeen kestä ja sen Hallan pirtin osuu-

desta kertova näyttely. Kierroksen jälkeen vietettiin juhlallinen hetki paljastamalla muistolaatta, minkä jälkeen kenraalimajuri evp. Pertti Puonti piti tilaisuuden luonteeseen sopivan puheen ja toi perinneyhdistyksen terveiset

Otso Heikkinen

Tuvan katon luodinreiät ovat muisto jääkäri K.M. Walleniuksen ampumista laukauksista, joilla 30.12.1916 juhlittiin matkaan lähtöä

20 vuotta täyttävä Kaaderilaulajat mukana syksyn Jääkärikonsertissa

Kaaderilaulajat on suomalais-ten upseerien mieskuoro, johon kuuluu laulajia kadetista kenraaliin. Kuorolaululla on pitkä perinne Suomessa myös upseerien keskuudessa. Mieskuorolaulu saapui maahamme Ruotsin kautta Saksasta 1800-luvun alkupuolella. Haminan kadettikoulussa yli 160 vuotta sitten alkanut säännöllinen kuorolauluharrastus on jatkunut keskeytyksettä itsenäisen Suomen Kadettikoulussa tähän päivään. Näin tapahtui myös sotien aikana, kun jokaiselle kadettikurssille perustettiin kuoro.

Kadettikuorolla on aina Haminasta lähtien ollut nimekkäitä ja palavalla innostuksella tehtäväänsä omistautuneita kuoronjohtajia. Sama onni on kohdannut myös Kaaderilaulajia. Nykyisiäkin kaaderilaulajia Kadettikuorossa opettanut ja johtanut musiikkineuvos Urpo Jokinen johti Kaaderilaulajia ensimmäisen vuosikymmenen, perustamisvuodesta 1994 lähtien. Hänen jälkeensä taiteellisen johdon on ansiokkaasti harteillaan kantanut everstiluutnantti Matti Orlamo. Laulajaksi Kaaderilaulajiin pääsee laulutaitoinen ja lauluhaluinen kadettiupseeri ja Maanpuolustuskorkeakoulussa upseerintutkintoa opiskeleva kadetti.

Kaaderilaulajien ohjelmistossa on runsaasti isänmaallisia ja maanpuolustushenkisiä lauluja sekä sotilaslauluja eri aikakausilta ja myös eri maista. Upseeri ja kavaljeeriperinteen mukaisesti serenadit naiskauneudelle ovat kuoron mieluisinta antia. Kuoro harjoittelee säännöllisesti ja antaa vuosittain 2–5 konserttia kotimaassa sekä lähes joka toinen vuosi myös ulkomailla. Suomen Mieskuoroliiton jäsenkuorona se

osallistuu myös mieskuorojen yhteisiin laulutapahtumiin. Muita julkisia esiintymisiä kuorolla on vuosittain 20–30. Jääkärien marssi ja Sam Sihvon Jääkärien laulu ovat joka vuosi kuoron useimmin laulamia lauluja. Vain harva suomalainen mieskuoro saa esiintyä arvoyleisölle, ylin valtiojohto mukaan lukien, niin usein kuin Kaaderilaulajat.

Eräs kuoron muistorikkaimmista laulu- ja konserttimatkoista on vuonna 2008 tehty matka jääkärien jäljille eversti Sampo Ahdon toimiessa historiaoppaana. Yksi matkan konserteista annettiin Liepajan Trinitatis-kirkossa. Viron vapaussodan Pajun taistelun muistomerkillä, Pajun kartanon puistossa, kajautettiin juhlavasti Kytösavun aukeilla mailla. Viron vapaussotaan osallistui lukuisia jääkäreitä. Muistoihin ja aikakirjoihin on kauniisti piirretty myös Jääkärien marssin esitys Ritarihuoneella aatelisten ja ritariston jääkärien muistolaatan paljastustilaisuudessa. Myös perinteisellä Marskin juhlapäivällisellä kesäkuun neljäntenä, Jääkärisäätiön ollessa isäntävuorossa on Kaaderilaulajien Jääkärien marssi Hakka-peliittain marssin lisäksi nostanut kylmät väreet niin yleisön kuin laulajien selkäpiihin.

20-vuotisjuhlakonsertti Ritarihuoneelle 12. 10.

Tänä 20-vuotisjuhlavuonnaan

Kaaderilaulajilla on runsaasti esiintymisiä ja ohjelmaa. Keväällä suuren suosion saavuttanut ”Jatkosodan lauluja — Muistoissa Harmony Sisters” -konsertti yhdessä lauluyhtye Singerien kanssa uusitaan lokakuun 18. Turussa Heikkilän sotilaskodissa. Oma juhlakonsertti lauletaan Ritarihuoneella 12. lokakuuta ja heti seuraavana päivänä Ässärykmentin YH:n 75-vuotismuistotilaisuudessa Ässän muistomerkillä Kalliossa kajahtaa mm harvemmin kuultu Ässärykmentin marssi. Yksi vuoden päättämistä on Jääkärikonsertti Finlandia-talossa marraskuun 20. päivänä yhdessä Kaartin Soittokunnan ja solistien kanssa. Kuorolla on kunnia esiintyä myös 4. marraskuuta Kansallismuseon auditoriossa vietettävässä kansalaisjuhlassa P.E. Svinhufvudin Siperiaan karkottamisen 100-vuotismuiston kunnioittamiseksi. Näin päästäänkin sitten perinteisiin joulun ajan esiintymisiin.

Laulujohtajamme Matti Orlamo on säveltänyt ja runoillut kuorolle uuden reippaan tunnusmarssin ”Kaaderit hei, hei hurraa”, joka esitetään ensi kerran 12. lokakuuta juhlakonsertissamme Ritarihuoneella.

Kaaderilaulajista ja ohjelmistamme voi lukea lisää osoitteesta www.kaaderilaulajat.fi.

Heikki Hult

Kaksi neuvostolentäjien ”ilmavoittoa” Itämerellä

Risto Nikun kirjan ”Kalevan kuolemanlento” ilmestymisen (2007) yhteydessä nousi esille kysymys kovan onnen Junkers Ju-52 hyllyn löytämisestä ja mahdollisesta nostamisesta. Koneen tuhoutumisella 14. kesäkuuta 1940 Kerin saaresta pohjoiseen oli runsaasti silminnäkijöitä ja putoamispaikka voitiin määritellä melko tarkkaan.

Kesällä 2005 Viron merimuseon tutkimusala Mare etsi hylkyä kaikuluotaimella. Se kyllä löysi alueelta kuusi alushylkyä, mutta ei jälkeäkään Kalevasta. Virolainen tutkija **Villo Mäss** korostaa etsimisen vaikeutta, koska merenpohjaa halkovat kymmeniä metrejä korkeat graniittikallioketjut, joiden välistä hyllyn löytäminen on äärimmäisen vaikeaa.

Hakematta vertailukohteeksi tulee ruotsalainen DC-3-tiedustelukone, jonka Neuvostoliitto ampui alas kesällä 1952 Itämerellä kansainvälisen merialueen yläpuolella Gotska Sandösta koilliseseen. Tapauksen ainoa silminnäkijä oli neuvostoliittolainen kapteeni **Osinski**, joka ampui MiG-15-hävittäjänsä tykeillä puolustuskyvyttömän DC-3:n alas. Ainoa mitä ruotsalaiskoneesta löydettiin, oli meressä ajellehtinut rikkiammuttu pelastuslautta.

Joukko ruotsalaisia alan harrastajia kampsasi 2000-luvun alussa Itämeren pohjaa sukellusrobotin avulla satoja neliökilometrejä ja lopulta vaivat palkittiin kesäkuussa 2003, kun DC:n hylky löydettiin. Tiedä olisiko ruotsalaisten kokemuksella ja todennäköisesti paremmalla laitteistolla mahdollista löytää myös Kaleva.

Kalevan löytymisellä ei olisi kuitenkaan samaa merkitystä meillä, kuin DC-3:n kohtalon sel-

vittämisellä ruotsalaisille. Kenelkään ei jäänyt aikanaan epäselväksi, että kaikki yhdeksän Kalevassa ollutta henkilöä kuoli koneen iskeytyessä selkäsyöksyssä mereen. DC-3:n kohdalla miehistön kohtalo oli arvoitus. Ei tiedetty, olisiko kone onnistunut tekemään pakkolaskun mereen tai olisiko mahdollisesti osa miehistöstä kyennyt hyppäämään laskuvarjolla. Vasta hyllyn löytäminen vahvisti osan miehistöstä kuolleen koneen mukana. Taitaa jäädä ikuisiksi arvotukseksi, mitä tapahtui niille miehistön jäsenille, joiden jäännöksiä ei ollut koneessa.

Yhteistä Kalevan ja DC-3:n alas ampumiselle oli, että tapahtumien todellisesta kulusta vaiettiin, vaikka tiedettiin, että molemmat koneet ammuttiin alas. Kalevassa tapahtui virallisen selvityksen mukaan ”räjähdys, joka ei aiheutunut lentokoneesta itsestään tai siihen normaalisti kuuluvista laitteista, vaan sen oli aikaan saanut joku vieras lentokoneeseen olennaisesti kuulumaton tekijä”. DC-3:n sitä vastoin kerrottiin kadonneen suunnistuslennolla.

Aero Oy oli rehellinen koneen miehistön omaisille. Leskille kerrottiin vaitiololupausta vastaan, että ”lentokoneeseen oleellisesti kuulumaton” tekijä, joka räjäytti koneen, oli SB-2-pommikoneen konekivääri. Kalevan kohtalosta tehtiin julkinen, kun pian Jatkosodan alkamisen jälkeen 1941 julkaistussa ”Suomen sinivalkoisessa kirjassa” kerrottiin tapahtu-

man yksityiskohdat. Ruotsissa totuutta saatiin odottaa paljon pitempään.

Niin Suomessa kuin Ruotsissa oli painavat syynsä totuuden salaamiseen. Kalevan tuhoamispäivänä oli kulunut vain kolme kuukautta Talvisodan päättymisestä ja Suomen ja Neuvostoliiton välit olivat vielä jännittyneet. Suomen johto ei halunnut lisätä jännitystä tuomalla julki Neuvostoliiton törkeää provokaatiota: Reittilenolla olleen matkustajakoneen tuhoamista.

DC-3:n tuhoaminen oli sekin vastoin kaikkia kansainvälisiä säännöksiä. Kone lensi siviilirekisterissä kansainvälisessä ilmatilassa. Mutta Neuvostoliitolle ei ollut salaisuus, että kone teki elektronista tiedustelua Itämeren yläpuolella. Ja tiedustelun tulokset päättyivät lisäksi Yhdysvaltoihin.

Puolueeton Ruotsi ei halunnut tulevan tietoon, että se todellisuudessa vakoili Neuvostoliittoa USA:n lukuun.

Tapahtumille on yhteistä se, että toisin kuin yleensä vastaavissa tapauksissa Neuvostoliitto lopulta myönsi tuhonneensa kummatkin koneet, tosin molemmissa tapauksissa enemmän tai vähemmän valehdellen. Ilmailuhistorioitsija **Carl-Fredrik Geust** löysi 1988 venäläisen lentäjäkeneraali **P.I.Hohlovin** muistelmien toisesta painoksesta kuvauksen tapahtumasta. Kirjan ensimmäisestä painoksesta kuvaus puuttui. Hohlov kertoo kahden venäläisen pommikoneen yrittäneen kehottaa Kalevaa palamaan Tallinaan. Geust huomioi Hohlovin ”muistavan” väärin Kalevan kohtalonpäivän. Hohlovin mukaan välikohtaus tapahtui 23. kesäkuuta. Se olisi hyväksyttävämpi aika, sille tuolloin Viro oli miehitetty ja sen ilmatila oli suljettu.

Kenraali **Feodor Sidarenko** kertoi Neuvostoliiton ja Ruotsin välissä neuvotteluissa 1992, että venäläiset todella ampuivat alas ruotsalaisen DC-3:n kesällä 1952.

In Memoriam

KARI MERILÄ

Parolea yli 20 vuotta painokuntoon saattanut yleisesikuntakomentaja evp. **Kari Merilä** menehtyi 72-vuotiaana pitkään jatkuneen sairauden äkilliseen pahenemiseen 16.7. 2014.

Kari Merilä oli raumalainen merikapteenin poika, jolle meriupseerin ura oli eräänlainen itsestään selvyys, vaikka hänen graafinen lahjakkuutensa veti myös Ateneumiin. Aktiiviaikanaan hän palveli erilaisissa laiva-, operaatio- ja esikuntatehtävissä, lopulta Vartiolaivueen komentajana, ja siirtyi reserviin 1990-luvun alussa Merisotakoulun apulaisjohtajana toimittuaan.

Meri ja maanpuolustustyö pysyivät keskeisellä sijalla Karin elämässä aktiivipalveluksen jälkeinkin. Hän siirtyi Suomen Sotilas -lehden palvelukseen, jossa osallistui sen perusteellisen muutoksen kehittämiseen 1990-luvun alkuvuosina. Kiinnostus graafiseen ilmaisuun ja tietotekniikkaan vei hänet sitten freelanceriksi tuolloin vielä uuteen lehtien ja kirjojen tietokonevalmistukseen, jossa hän saavutti eräänlaisen luotto-

miehen aseman pääasiassa maanpuolustusaiheisen julkaisutoiminnan graafisena suunnittelijana ja taittajana.

Kari Merilän reserviäikää leimasi laaja-alaisuus. Rauman poikasoittokunnassa alkunsa saanut musiikin harrastus jatkui erilaisissa soittokunnissa ja big bandeissa mitä erilaisimpien puhaltimien taitajana. Työltä ja musiikilta hän otti kuitenkin aikaa koirille, enimmillään kolmellekin kääpiösnautserille, joita hoidettiin ja koulutettiin rakkaudella ja viisaudella.

Hienostunutta, osaavaa, avuliasta ja rehtiä Kari Merilää jäivät kaipaamaan Moa-puolison lisäksi kolme lasta ja kaksi lastenlasta, sekä suuri joukko ystäviä ja yhteistyökumppaneita, joille hänen poismenonsa on suuri menetys niin henkilökohtaisesti kuin maanpuolustustyönkin kannalta

Heikki Tiilikainen
ystävä, soitto- ja työtoveri

Mutta ilmoituksen yhteydessä esitetty kartta oli roskaa. Sen mukaan kone olisi ennen alas ammuksia tuleamista tunkeutunut kolmeen otteeseen Neuvostoliiton ilmatilaan Latvian rannikolla ja jatkanut rannikolle saakka. On totta, että ruotsalaiset olivat aiemmin sellaisia lentoja tehneet, mutta ei kesällä 1952.

Ruotsalaisen DC-3:n tapaus oli vakoilijan tuhoaminen. Kalevan tuhon syyllä ei ole selitystä löyty-

nyt. Kone tuhottiin ilmeisesti väärinkäsityksen seurauksena. Siihen viittaa se, ettei tapahtumasta löydy ensimmäistäkään mainintaa Itämeren laivaston arkistoista, on todennut asiaa tutkinut venäläinen tutkija **Pavel Petrov**.

Jukka Knuuti

Kirjoitus julkaistu Suomen Sotilas -lehdessä 2007

JP27:n MATKA HAMPURIIN JA HOHENLOCKSTEDTIIN

25.2.—1.3.2015 5 päivää

1

Matkanjohtajana toimii **Arno Hakkarainen**. Vastuullisena matkanjärjestäjänä Vihdin Liikenne Oy VL-Matkat, rekisteritunnus 4074/00/Mj Mv.

ALUSTAVA OHJELMA

25.2.2015 KESKIVIikko 15:30 Tapaaminen Helsinki-Vantaan lentokentällä **Terminaalissa 2**, jossa Vihdin Liikenne Oy:n edustaja jakaa lentoliput ja matkaohjeet. Hänellä on kyltti "Vihdin Liikenne Oy/VL-Matkat". Lähtöselvitys ja turvatarkastus Finnairin lennolle. **17:25** Lento AY 2855 lähtee Hampuriin. **18:30** (Saksan aikaa) laskeutuminen Hampuriin. Siirtyminen paikalliseen bussiin, joka odottaa ryhmää lentokentällä. Bussin ikkunassa on kyltti **JP27**. Ajo suoraan hotellille. Noin **19:30** majoittuminen hotelliin Holiday Inn Express Hamburg City Centre***, osoite: Lübecker Strasse 109. Hotelli sijaitsee lähellä Alster-järveä. Hotellin läheisyydessä on esim. kauppa, ruokapaikkoja ja hyvät liikenneyhteydet Hampurin ydinkeskustaan. Omaa aikaa. Yöpyminen hotellissa.

26.2.2015 TORSTAI Aamiainen hotellissa. **09:00** lähtö hotellista kaupunkikierrokselle paikallisoppaan johdolla. Kiertoaajeluun (n. 2,5 h) sisältyy mm. seuraavat kohteet: vanha sata-ama-alue, St. Pauli, Altona Bahrenfeldin tykistövarikon alue ja Waldfriedhofin jääkärihaudat. **12:00** Lounas myöhemmin ilmoitettavassa ravintolassa. **14:00** Käynti museossa Internationales Maritimes Museum Hamburg, osoite: Koreastrasse 1. Opastettu kierros, jonka jälkeen omatoimista aikaa tutustua museoon. Noin **16:30** paluu hotellille. Omaa aikaa Hampurissa.

27.2.2015 PERJANTAI Aamiainen hotellissa. Noin **09:00** lähtö hotellista bussilla ja ajo Hohenlockstedtiin, noin 68 km. **Hohenlockstedt-päivä**. Ohjelma tarkentuu myöhemmin. Noin **17:00** paluulähtö Hampuriin. Noin **18:00** saapuminen hotellille. Omaa aikaa valmistautua illalliselle. **19:15** Siirtyminen bussilla illallisravintolaan. **20:00** juhlaillallinen ravintolassa Warsteiner Elbspeicher Restaurant Hamburg, osoite: Grosse Elbstrasse 39. Illallisen jälkeen paluukuljetus hotellille.

28.2.2015 LAUANTAI Aamiainen hotellissa. Noin **09:00** lähtö hotellista bussilla ja ajo Hohenlockstedtiin. Finnentag. Ohjelma tarkentuu myöhemmin. Noin 18:00 paluulähtö bussilla Hampuriin. Noin 19:00 saapuminen hotellille.

1.3.2015 SUNNUNTAI Aamiainen hotellissa. **10:00** Huoneiden luovutus. Lähtö hotellista bussilla. Ajo Hampurin lentoasemalle, jossa lähtöselvitys ja turvatarkastus Finnairin lennolle. **12:40** Lento AY 2854 lähtee Helsinkiin. **15:35** laskeutuminen Helsinki-Vantaan lentoasemalle.

Matkan hinta on 889 € per henkilö kahden hengen huoneessa majoittuen, kun osallistujia on vähintään 35. **Yhden hengen huoneen lisämaksu on 208 €**

Hintaan sisältyvät

- edestakaiset Finnairin lennot välillä Helsinki—Hampuri—Helsinki
- lentokenttäverot
- 4 yötä hotellissa Holiday Inn Express Hamburg City Centre***
- 4 x buffet-aamiainen hotellissa
- yhteinen 3-ruokalajin juhlaillallinen
- ohjelman mukaiset kuljetukset paikallisella turistibussilla
- matkanjohtajan ja paikallisoppaiden palvelut
- opastettu kiertoaajelu Hampurissa (sis. oppaan palvelut, lounas kaupungilla sekä sisäänpääsy museoon Internationales Maritimes Museum Hamburg)

Hintoihin eivät sisälly

- alkoholijuomat aterioilla
- laskutuslisä 5 €/lasku
- matkavakuutus

Suosittelemme sellaisen matkavakuutuksen hankkimista, johon sisältyy peruutusturva sairaustilanteiden varalta. Sovellamme Vihdin Liikenne Oy:n erityisehtoja matkan peruuntumistilanteissa.

HUOM: MATKALLE TARVITAAN VOIMASSAOLEVA PASSI TAI POLIISIVIRANOMAISEN MATKUSTUSTA VARTEN MYÖNTÄMÄ HENKILÖKORTTI (ajokortti ei riitä)

Ilmoittautuminen

Matkalle ilmoittaudutaan suoraan matkanjärjestäjälle joko puhelimitse 09 – 444 774 (arkisin klo 9:00-17:00) tai sähköpostitse paivi.packalen@vihdinliikenne.fi.

Paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. Viimeinen ilmoittautumispäivä on pe 28.11.2014.

Maksu

Matkanjärjestäjä toimittaa ilmoittautumisen jälkeen tiedot etumaksun (205 €/hlö) maksamista varten. Matkavaraukset vahvistuu, kun etumaksu on maksettu. Loppumaksu eräänä n. 1 kk ennen matkaa.

Matkanjärjestäjä

Vihdin Liikenne Oy / VL-Matkat
 Päivi Packalén
 Puh. 09 – 444 774
 Sähköposti: paivi.packalen@vihdinliikenne.fi.

JP27:n MATKA HAMPURIIN JA HOHENLOCKSTEDTIIN

26.2.-1.3.2015 4 päivää

2

Matkanjohtajana toimii **kenrl Pentti Lehtimäki**. Vastuullisena matkanjärjestäjänä Vihdin Liikenne Oy VL-Matkat, rekisteritunnus 4074/00/Mj Mv

ALUSTAVA OHJELMA

26.2.2015 TORSTAI 15:30 Tapaaminen Helsinki-Vantaan lentokentällä **Terminaalissa 2**, jossa matkanjohtaja jakaa lentoliput ja matkaohjeet. Hänellä on kyltti "Vihdin Liikenne Oy/VL-Matkat". Lähtöselvitys ja turvatarkastus Finnairin lennolle. **17:25** Lento AY 2855 lähtee Hampuriin. **18:30** (Saksan aikaa) laskeutuminen Hampuriin. Siirtyminen paikalliseen bussiin, joka odottaa ryhmää lentokentällä. Bussin ikkunassa on kyltti "JP27". Ajo suoraan hotellille. Noin **19:30** majoittuminen hotelliin Holiday Inn Express Hamburg City Centre***, osoite: Lübecker Strasse 109. Hotelli sijaitsee lähellä Alster-järveä. Hotellin läheisyydessä on esim. kauppa, ruokapaikkoja ja hyvät liikenneyhteydet Hampurin ydinkeskustaan. Omaa aikaa. Yöpyminen hotellissa.

27.2.2015 PERJANTAI Aamiainen hotellissa. Noin **09:00** lähtö hotellista bussilla ja ajo Hohenlockstedtiin, n. 68 km. **Hohenlockstedt-päivä.** Ohjelma tarkentuu myöhemmin. Noin **17:00** paluulähtö bussilla Hampuriin. Noin **18:00** saapuminen hotellille. Omaa aikaa valmistautua illalliselle. **19:15** siirtyminen bussilla illallisravintolaan. **20:00** juhla-illallinen ravintolassa Warsteiner Elbspeicher Restaurant Hamburg, osoite: Grosse Elbstrasse 39. Illallisen jälkeen paluukuljetus hotellille.

28.2.2015 LAUANTAI Aamiainen hotellissa. Noin **09:00** lähtö hotellilta bussilla ja ajo Hohenlockstedtiin. **Finnentag.** Ohjelma tarkentuu myöhemmin. Noin **18:00** paluulähtö bussilla Hampuriin. Noin **19:00** saapuminen hotellille. Omaa aikaa Hampurissa.

1.3.2015 SUNNUNTAI Aamiainen hotellissa. **09:00** huoneiden luovutus. Lähtö hotellista kaupunkikierrokselle paikallisoppaan johdolla. Kiertoajeluun (n. 2,5 h) sisältyy mm. seuraavat kohteet: vanha satama-alue, St. Pauli, Altona, Bahrenfeldin tykistövarikon alue ja Waldfriedhofin jääkärihaudat. **12:00** lounas myöhemmin ilmoitettavassa ravintolassa. **14:00** käynti museossa Internationales Maritimes Museum Hamburg, jossa opastettu kierros. **16:30** ajo Hampurin lentoasemalle, jossa lähtöselvitys ja turvatarkastus Finnairin lennolle. **19:10** lento AY 2856 lähtee Helsinkiin. **22:05** Laskeutuminen Helsinki-Vantaan lentoasemalle.

Matkan hinta on **825 € per henkilö kahden hengen huoneessa** majoittuen, kun osallistujia on vähintään 35. **Yhden hengen huoneen lisämaksu on 156 €**

Hintaan sisältyvät

- Edestakaiset Finnairin lennot Helsinki—Hampuri—Helsinki
- Lentokenttäverot
- 3 yötä hotellissa Holiday Inn Express Hamburg City Centre***
- 3 x buffet-aamiainen hotellissa
- Yhteinen kolmen ruokalajin juhlaillallinen
- Ohjelman mukaiset kuljetukset paikallisella turistibussilla
- Matkanjohtajan ja paikallisoppaiden palvelut
- Opastettu kiertoajelu Hampurissa (sis. oppaan palvelut, lounas kaupungilla sekä sisäänkäynti museoon Internationales Maritimes Museum Hamburg)

Hintoihin eivät sisälly

- alkoholijuomat aterioilla
- laskutuslisä 5 €/lasku
- matkavakuutus

Suosittelomme sellaisen matkavakuutuksen hankkimista, johon sisältyy peruutusturva sairauden varalta. Sovellamme Vihdin Liikenne Oy:n erityisohjeita matkan peruuntumistilanteissa.

MATKALLE TARVITAAN VOIMASSAOLEVA PASSI TAI POLIISI VIRANOMAISEN MATKUSTUSTA VARTEN MYÖNTÄMÄ HENKILÖKORTTI (ajokortti ei riitä).

Ilmoittautuminen

Matkalle ilmoittaudutaan suoraan matkanjärjestäjälle joko puhelimitse 09 – 444 774 (arkisin klo 9:00—17:00) tai sähköpostilla paivi.packalen@vihdinliikenne.fi. Paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. Viimeinen ilmoittautumispäivä on pe 28.11.2014.

Maksu

Matkanjärjestäjä toimittaa ilmoittautumisen jälkeen tiedot etumaksun (205 €/hlö) maksamista varten. Matkavaraukset vahvistuu, kun etumaksu on maksettu. Loppumaksu erääntyy noin 1 kk ennen matkaa.

Matkanjärjestäjä

Vihdin Liikenne Oy / VL-Matkat
 Päivi Packalén
 Puh. 09 – 444 774
 Sähköposti: paivi.packalen@vihdinliikenne

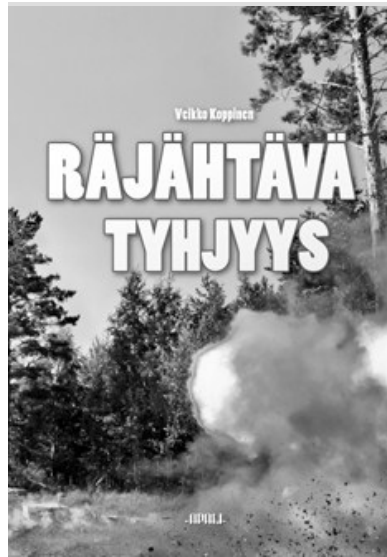
KIRJALLISUUTTA

RÄJÄHTÄVÄÄ TYHJYYTTÄ

Marko Palokangas: *Räjähtävää tyhjiyttä – sissitoiminta suomalaisessa sotataidossa.* Kustannusosakeyhtiö Suomen Mies, 2014, 538 s, ISBN 978-952-9872-63-3

Marko Palokangas aloittaa erinomaisen, kirjana painetun väitöskirjansa lainaamalla itsenäisyytemme alkuajan vähän tunnettua, vallankumouksen Suomeen tuomaa, Viipurin läänistä kotoisin olevaa sotilasstrategian asiantuntijaa ja Venäjän armeijassa uransa tehnyttä kenraaliluutnantti Karl Adaridia: ”Siten on Suomessa ne kaksi perustekijää, jotka helpottavat sissien toimintaa: maasto, joka on kuin luotu sissejä varten, ja isänmaallinen väestö. Tuollainen toiminta on mahtava ase heikomman taistelussa ylivoimaa vastaan. Olisi anteeksiantamatonta, ellei heikompi käyttäisi hyväkseen tätä keinoa, kun suotuisat olosuhteet puhuvat sen puolesta”.

Ainakin itselleni oli yllätys, että jo tuolloin, 1920-luvun alussa mietittiin sissitoiminnan keinoja nuorissa puolustusvoimissamme. Ja ehkä vielä yllättävämpää oli se, että kirjoittaja oli ns. ”ryssän upseeri”. Yllättävä oli myös se, ettei sissitoiminta jatkosodan kaukopartiotoimintaa lukuun ottamatta näytellyt juuri minkäänlaista roolia viime sodissamme. Sotien jälkeen tilanne muuttui ja sissisodan merkitys kasvoi. Harva on tullut varmaankaan ajatelleeksi esim. asekatkentää eri-

tyisenä osana suomalaista sissisotataittoa. Kylmän sodan hankala turvallisuuspoliittinen tilanteemme ja sodan armottomat uhkakuvat luovat Palokankaan väitöskirjalle sen kiinnostavan sisälön ja samalla huomiota herättävän otsikon — ”Räjähtävää tyhjiyttä”.

Palokangas on sijoittanut sissitoiminnan kehittämisen kiinnostavasti sotilas- ja turvallisuuspoliittiseen viitekehykseen, joka lisää tutkimuksen mielenkiintoa ja osoittaa mainiosti sen, että toimintatapamme ovat pitkälti kehityksen tulosta, harvoin sattumaa.

”Räjähtävää tyhjiyttä” – termi tulee Palokankaan Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastosta sattumalta löytämän, 1950-luvulla kirjoitetun käsikirjoituksen nimestä. Tutkijana Palokangas jäljitti anonyymien käsikirjoituksen kirjoittajan, joksi paljastui silloinen Taistelukoulun johtajan apulainen everstiluutnantti, myöhempi Rajavartiolaitoksen päällikkö kenraaliluutnantti Veikko Koppinen. Sodan koke-

nut ja monipuolisissa tehtävissä kokemusta saanut upseeri ja erämies Koppinen oli itsenäinen ajattelija ja sissitoiminnan teorian ja käytäntöjen intohimoinen kehittäjä. Adaridin kehittelemät ajatukset 20-luvulla sekä Koppisen ideat ja työ sotien jälkeen jalostuivat monien sotilaiden edelleen työstäminä omaperäiseksi, 1960-luvulla kehitetyn alueellisen puolustusjärjestelmämme ”neljänneksi taistelutavaksi”, sissitoiminnaksi, jossa myös paikallispuolustuksella oli merkittävä rooli.

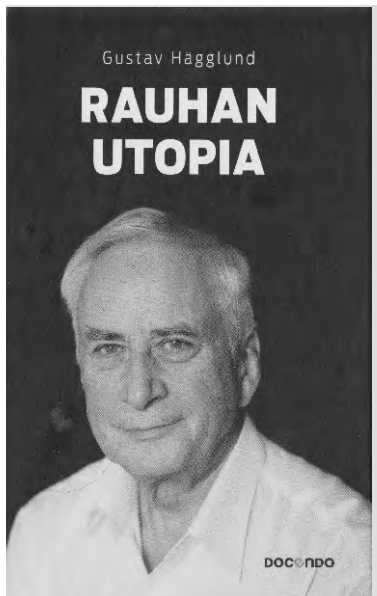
Yleisesikuntamajuri Marko Palokangas on saanut jo syntymässään aimo ruiskeen sotahistoriaa ja tutkimuksen tekoa. Isoisä oli jatkosodassa pahasti haavoittunut, arvostettu isänmaan mies ja kadettiupseeri, isä puolestaan on eläkkeellä oleva Sotamuseon johtaja, joka valmistelee väitöskirjaa sotasaalisaseista. Tuollainen tausta antaa syvyyttä tutkimukseen ja samalla velvoittaa tekemään perusteellista työtä. Marko Palokangas on näin todellakin tehnyt. Palokangas valitsi väitöskirjansa aiheen Koppisen erikoisen käsikirjoituksen johdosta, työsti aihetta puolustusvoimien opinnäytetöissä ja jalosti tutkimuksen väitöskirjaksi Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorian laitoksen tohtoriorjelmassa. Kymmenen vuotta tutkimusta pääasiassa opintojen ja virkatehtävien ohessa, kunnioitettava saavutus, josta me muut pääsemme nyt nauttimaan.

Palokankaan väitöstutkimus julkaistiin samalla sellaisenaan kirjana. Tapa on yleistynyt, mutta vaatii myös lukijaltaan tavallista enemmän. Kirja on lähdeluetteloinen yli 500-sivuinen ja työn yli 1000 viitettä ovat sivujen alareunassa. Ei siis niinkään kevyttä iltalukemista, mutta sitäkin mielekkäämpää lukemista sotahistoriasta ja -taidosta kiinnostuneille. Tutkimus ei ole pelkästään sissitoiminnan historia, vaan se antaa myös mainion kuvan puolustusvoimiemme sotataidon kehityk-

sestä koko itsenäisyytemme aikana ja korostaa yksittäisen upseerin merkitystä kokonaisuuden osana. Sissitoiminnan kehittäjät olivat järjestään aktiivisia, omilla aivoilla ajattelevia, kokeneita sotilaita. Vaikka he olivat usein erämiehiä, ei heidän toimintansa lähtökohtana olleet erämies- taidot tai halu liikkua luonnossa, vaan huoli isänmaan turvallisuudesta ja tahto kehittää uskottavaa puolustustamme. Siinä he loppujen lopuksi onnistuivatkin hyvin ja jättivät samalla velvoittavan perinnön, joka nyt on saanut ansaitsemansa taltiointin.

Palokankaan tutkimukseen tarttuminen ja sen lukeminen on syysiltojen lukemisenakin helpoa, sillä kirjoittaja hallitsee suomen kielen ja kirjoittaa mielenkiintoisesti. Jos kykenee lukemaan hyvän kirjaa tietokoneen ruudulta, voi sen tehdä Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorian laitoksen julkaisusarjassa 1, jossa väitöskirja on julkaistu sähköisesti.

Jukka Pennanen

IKUINEN RAUHA MUUTTUI UTOPIAKSI RAUHASTA

Gustav Hägglund: *Utopia rauhasta.* Docendo 2014. 182 sivua.

Älä säikähdä. Tämä ei ole tutkimus, vaan selkokiehinen arvio tämän päivän maailmasta sotilaan näkökulmasta. Kirjan aloittava lukijalle-luku on tyypillistä Hägglundia.

Vaikka kirja ei tutkimus olekaan, muutama mukaan otettu pylväikkö ja tilasto selkeyttävä kirjan sanomaa, moniulotteista kuvaa tämän päivän maailmasta.

Kirjoittaja sanoo hyväksyneensä kustantajan pyynnön joulun 2013 alla ja teksti oli valmiina tammikuun puolessa välissä. Se syntyi kuin purskeena, miksi sotaväen sanomalaitteen viestiä kutsutaan.

Hägglundin mukaan Venäjää piinaa menneen suuruuden kaivo, Yhdysvallat potee kalliiksi käyneiden interventioiden krappulaa. Ja Kiina rakentaa imperiumia. Nämä ovat joka tapauksessa kolme suurta. Kukaan ei pysty voittamaan Venäjää, joka on maantieteellisesti valtavan suuri. Kiinassa on taas liian paljon ihmisiä, että kukaan kykenisi sitä kukistamaan ja Yhdysvaltojen olemassaolon takaa teknologinen ylivoima.

Globaalin rauhan suurimman uhan Hägglund näkee Lähi-idässä, joka eri muodoissaan on nyt enemmän liekeissä kuin koskaan.

Mielipiteidensä taakse Hägglundilla on asettaa uskomattoman laaja kokemus. Jokainen voi arvioida, mikä niistä on merkittävin: opiskelu Yhdysvaltojen sotakouluissa, toiminta rauhanturvatehtävissä, Suomen puolustusvoimien komentajana ja EU:n sotilaskomitean puheenjohtajana.

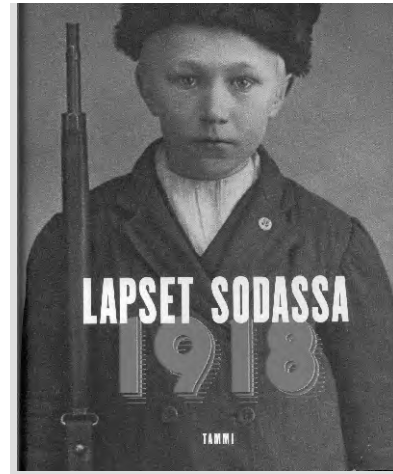
Hägglund vastustaa Suomen jäsenyyttä Natossa viitaten kehitykseen Natoon liittyneissä entisissä neuvostotasavalloissa (Baltian maissa) ja Varsovan liiton maissa. Ne ovat purkanee kansallisen puolustuksensa luottaen siihen, että kyllä USA auttaa.

Hägglundin kirja on inhorealista pohdintaa maailman tilasta. Kirjan alkuperäinen teema ”Ikuinen rauha” muuttui ”Utopiaksi

rauhasta” Ukrainan tapahtumien jälkeen.

Kenraalin mielipiteisiin kannattaa tutustua.

Jukka Knuuti

SYNKKIÄ LAPSIKOHTALOITA

Tuulikki Pekkala: *Lapset sodassa 1918.* Tammi 2014. 546 s.

Tuulikki Pekkalan teos on karua luettavaa. Teoksen ymmärtämiseen tarvittaisiin taas tietoa historiasta. Kirjan sisältö vaikuttaa liian rankalta, jos asioita katsoo pelkästään nykyajan näkökulmasta. Sota on kautta aikojen koskettanut myös lapsia ja lapsisotilaat ovat olleet tavallisia ja heitä löytyy vieläkin. Jo ruotujakolaitoksessa värvättiin ruotusotamiehiksi 11–12-vuotiaita poikia. Nuorin jääkäri oli syntynyt loppuvuodesta 1902, joten Saksasta palatessaan hän oli hieman yli 15-vuotias. Sekä punaisten että valkoisten puolella oli eri tehtävissä paljon hieman yli kymmenvuotiaita. Heimosodasakin soti huomattava määrä alle 15-vuotiaita, valtaosa vapaehtoisina. Lapsuuden ja aikuisuuden raja oli hämälampi, koska monet joutuivat töihin jo hieman yli kymmenenvuotiaana, miksei

sitten sotaan. Lapset olivat innokkaita sotijoita ja heitä oli helppo manipuloida.

Punaisiksi katsottujen lasten ja muutenkin vuoden 1918 vankileiriläisten kohtelua selittää sisällissodan erityisluonne. Vihollisuuksien loppuessa ei kaikkea unohdettu ja oltu tasaveroisia, kun sitä ei ollut oltu aiemminkaan. Tuomiot tulivat tekojen ja oletettujen tekojen, ei iän mukaan. Lapsia oli vankileireillä satoja myös vanhempiensa mukana. Mihin pienet lapset olisi pitänyt sijoittaa, kun äidit joutuivat vankileireille? Oikeus- ja inhimillisyyksilyksitykset poikkesivat nykyisestä. Tilanne oli vallankumouksellinen ja huudettiin kostoa ja kuolemaa. Miten paremmin olisi voitu estää tulevat hankaluudet kuin eliminoimalla mahdollinen tuleva kapina-aines?

Pekkalainen viljelee vuoden 1918 lapsisotilaiden osalta käsitettä adjutantti. Adjutantti tarkoittaa yleensä korkeampaa upseeria avustavaa upseeria, ei keskenkasvuista sotilaspalvelijaa, joissa tehtävissä nämä lapsisotilaat usein toimivat, molemmilla puolilla.

Kun kirjoitetaan vuoden 1918 sodasta, käytettäköön siitä mitä nimeä tahansa, olisi syytä ottaa huomioon myös sodan syyt ja seuraukset. Tämä ei tarkoita sitä, ettei ikävää menneisyyttä saisi tonkia, päinvastoin. Sitä pitääkin tonkia ja tutkia. Eheyttäminen alkoi kuitenkin käytännössä heti. Suomi oli harvoja ensimmäisen maailmansodan aikana ja heti sen jälkeen syntyneistä valtioista, joista ei tullut diktatuuria. Hävinneen osapuolen maltillinen siipi pääsi melkein heti mukaan yhteiskunnalliseen toimintaan. Tosin viha ja katkeruus eri osapuolten välillä kestivät vuosikymmeniä ja vielä nykyäänkin asiat nousevat esille.

Pasi Pulju

NÄINKÖHÄN SE KÄVISI, JOS VENÄJÄ HYÖKKÄISI

Laine, Jere: *Sota 2016, Lintukodon loppu.* Nordbooks, 2014. 444 sivua.

Ruotsissa on tapana julkaista romaaneja, joissa kerrotaan maan joutumisesta nykyaikaiseen sotaan. Meillä tämän alan kirjoittajat ovat harvassa. Sen vuoksi on

tyytyväisenä pantava merkille Jere Laineen kirja. Sen tarinassa laajaan sotilaallisen kriisiin joutunut presidentti Putin esittää Suomelle vaatimuksia, joihin maa ei suostu. Seurauksena on maiden välinen sota.

Tarinaa seurataan pääasiassa yhden henkilön kautta. Käydään läpi liikekannallepano, joukkojen muodostaminen, koulutus, siirto rintamalle ja lopulta taistelu.

Koko tarina käydään läpi varsin pienissä puitteissa. Sodassakin tuntuu olevana liikkeellä vain pari prikaatia sekä suomalaisten että venäläisten puolella. Toiminnan taktisella tasolla kirjoittaja, evp-upseeri, osoittaa asiantunteuksensa. Isommat kuviot eivät toimi yhtä hyvin. On vaikea uskoa, että sotaan valmis Venäjä antaisi Suomen aivan rauhanomaisissa oloissa suorittaa sotaluovutustensa ja joukkojen keski-tyksen.

Kirjan taisteluissa venäläiset hyökkäävät varsin pienin voimin. Minun kuvitelmani mukaan venäläisen moottoroidun jalkaväkiprikaatin hyökkäyksen kärki olisi kovempi kuin muutama taistelupanssari ja joukko panssaroituja miehistöajoneuvoja.

Maavoimien miehelle ei ilmassa tapahtuva toiminta tunnu olevan oikein tuttua. Kuvattuun sotatoimeen ei varmasti osallistuisi MiG-31 hävittäjiä. Eivätkä Iskander-ohjukset lennä matalalla vaan hyvinkin korkealla ballistisella radalla.

Kirjan tarina on tehty turhan laajaksi. Olisi ehkä kannattanut keskittyä enemmän joukkojen taisteluun ja sen pohtimiseen, kuinka syvästä rauhan tilasta sotaan temmatut suomalaiset reserviläisjoukot selviäisivät sodasta yleensä ja taistelusta enemmän tai vähemmän ammattimaisia venäläisiä joukkoja vastaan.

Mutta tämä on vain Tom Clancyn ja vastaavien ulkomaisten kirjoittajien poisilaaman nojatuolistrategin nipotusta. Lukekaa kirja, sillä se taitaa olla jokseenkin ainutlaatuinen ilmiö tässä genressä.

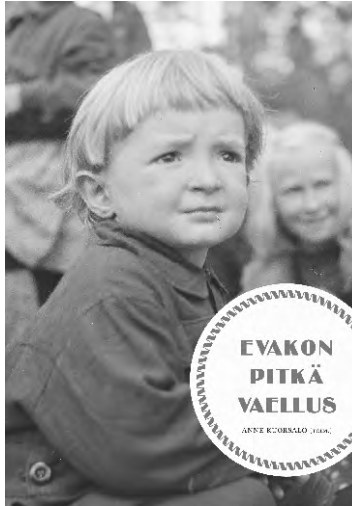
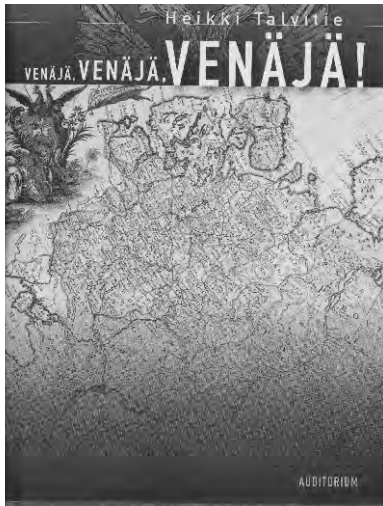
JukkaKnuuti

VENÄJÄEKSPERTTI SUOMII ROOLIAMME EU:SSA

Heikki Talvitie: *Venäjä, Venäjä, Venäjä.* Auditorium 2014. 218 sivua

Tämä on erään johtavan Venäjä-tuntijamme ns. tietokonekirja. Katsotaan, mitä sopivaa kompuutterilta löytyy. Kootaan se yhteen ja *voilá*. Meillä on kirja.

Kirja on kuitenkin kovasti lukemisen arvoinen. Talvitie on ehkä paras Venäjä-tuntijamme. Onhan hän työskennellyt Moskovan suurlähetystössämme kolmeen otteeseen, viimeksi suurlähettiläänä.

SODAN JALOISTA JÄLLENRAKENTAJIKSI • GUMMERUS

Tekstit ovat pääosin hänen Suomi-Venäjä-seuran puheenjohtajan ominaisuudessa seuran nettisivulle tekemiä tekstejä. Niissä sopiva toisto alleviivaa hänen sanomaansa; kun aikanaan itsenäisyytemme oli itsenäisyyttä Venäjältä, pitäisi nyt olla huolissaan itsenäisyydestä EU:sta. Alleviivaisin kirjasta kohdan: "Jos EU kehittyä kohti federaatiota, silloin itsenäisyytemme olisi jälleen vain rikkinäiset raamit valtioruumiimme kaulassa".

Talvitie tunnetaan Venäjän ymmärtäjänä. Kirjan esipuhe on alekirjoitettu maaliskuussa 2014. Krimin miehityksen jälkeen luetut tekstit olisivat kovasti mielenkiintoisia.

Jukka Knuuti

VALAISEVA KUVAUS SIIRTOVÄEN KOHTALOISTA

Anne Kuorsalo (toim). *Evakon pitkä vaellus. Sodan jaloista jälle-
rakentajiksi*. 302 s. Gummerus 2014.

Vanha aforismi väittää, että "kun ihminen kuolee, muistot jäävät elämään".

Tämä pätee Karjalan kansaan-kin, joka joutui evakkoon Suomen jouduttua pakkoluovuttamaan Viipurin läänin. Nuorimatkin kotiseutunsa menettäneet täyttävät tänä vuonna 70 vuotta. Iso osa kotiseuduiltaan poispakotetuista on jo siirtynyt tuonilmaisiin.

Evakoiden henkisiä, hengellisiä, kulttuurisia ja taloudellisia menetyksiä ei kukaan osaa laskea, kun noin 430 000 ihmistä repäistiin juuriltaan.

Kertarysäyksellä katkottiin sosiaaliset ja taloudelliset siteet ja kotipaikan identiteetti, jota vielä-kin kaikki elossa olevat eivät ole välttämättä saavuttaneet uusissa oloissa! Tätäkin taustaa vasten on ymmärrettävää, että kautta vuosien on puhuttu myös Karjalan palauttamisesta.

Sodista on kirjoitettu paljon, mutta monenlainen "tausta-aineisto" on saanut odottaa purkamistaan, jota on tehnyt viime vuosina osaltaan Anne Kuorsalon nyt toimittama *Evakon pitkä vaellus* sekä sitä edeltäneet *Evakolapset*, *Evakotie* ja *Sodan haavoittamat* – kaikki teoksia, joiden soisi kuluvan lukijoiden käsissä ja lisäävän itseymmärrystämme viime sotien niin moninaisista ja ylipäätään kielteisistä vaikutuksista suomalaisten elämään.

Uutuuden 28 kirjoittajaa edustavat kansan koko kirja "rivi-

miehistä" professoriin. Yksi kirjoittaja on Seppo Pirhonen, joka valaisee evakoiden jälle-
rakennustyötä ja asutustoimintaa, jolla jaettiin maata ja metsää 2,8 miljoonaa hehtaaria.

Valmista peltoa jaettiin 245.000 ha ja raivauskelpoista maata todellisille työn sankareille ns. kylminä tiloina 320.000 ha. Maanhankintalain perusteella hyväksyttiin 42.000 siirtoväen hakemusta ja muiden (mm. rintamamiestilat) hakemuksia runsaat 60.000. Ruotsinkieliset maanomistajat ja kunnat olivat erityisasemassa; asuttaminen ei saanut muuttaa niissä kielisuhteita.

Uusia näköaloja avaavalle Kuorsalolle voisi suositella aivan uuttakin tutkimusaihetta: mitä vaikutuksia oli sillä, että eräillä tahoilla Suomessa yritettiin julkisesti vuosikymmeniä tehdä Neuvostoliitosta uhria ja Suomesta roistoa! Paljonko tästä yhä maksetaan henkisesti hintaa?

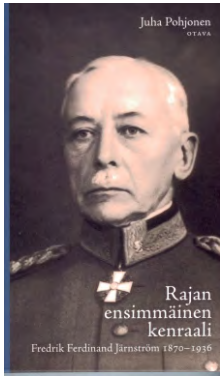
Kari Nummila

HIEMAN VÄRITÖN VIRKAMIES

Juha Pohjonen: *Rajan ensimmäinen kenraali. Fredrik Ferdinand Järnström 1870–1936*. Otava 2014. 240 s.

Rajavartiolaitoksen 95-vuotisjuhlavuoden kunniaksi on ilmestynyt elämäkerta laitoksen ensimmäisestä päälliköstä Fredrik Ferdinand Järnströmistä. Järnström oli melko tyyppinen tapaus sotien välisenä aikana tehtävässä, johon ei heti voitu sijoittaa nuorta jääkäriupseeria. Ylennys kenraalimajuriksi tuli vasta 65-vuotiaana eläkkeelle siirtymisen yhteydessä ylivuosilla 1935. Monet vastaavanlaisen taustan omaavista olivat saaneet ylennyksen jo vuonna 1918 tai 1919 eroamisen yhteydessä.

Järnströmin taustana oli vapaaehtoinen asepalvelus Turun

tarkk'ampujapataljoonassa ja kadettikoulun vapaaehtoinen aktiiviupseerikurssi. Tässä tilanteessa ei tarvinnut asua kasarmilla, mutta majoitus ja ruoka oli kustannettava itse. Tätä seurasi yli 10 vuoden palvelus Hämeenlinnan tarkk'ampujapataljoonassa. Suomen sotaväen lakkauttamisen yhteydessä Järnström siirrettiin alikapteenina lakkautuspalkalle 33-vuotiaana.

Sotilasuralle Järnström palasi keväällä 1918 ja toimi Pohjois-Pohjanmaan rykmentissä pataljoonan- ja lopulta rykmentinkomentajana. Rykmentti osallistui Tampereen seudun taisteluihin.

Järnströmin lopullinen elämänsä alkoi liki 50-vuotiaana rajavartiostotarkastajan väliaikaisella vakanssilla. Taustalla Järnströmin nimitykselle oli todennäköisesti palvelu tullilaitoksessa Suomen vanhan sotaväen lakkauttamisen jälkeen ja vapaussodan jälkeen sotaministeriössä. Tehtävänimike muuttui rajavartiostojen päälliköksi vasta vuonna 1932, kun tehtävä vakinaistettiin. Päälikönä eversti Järnström toimi vuoteen 1935 asti. Järnströmin aikana luotiin pohja rajavartiolaitoksen toiminnalle. Sotien välisenä aikana itäraja oli koko pituudeltaan varsin levoton. Yli-loikkarien lisäksi ongelmia aiheuttivat rajavartiostotilaiden epätasainen aines ja 1930-luvun alun kyyditykset. Päälikökautensa lopussa Järnström loi vielä rajajoukkojen liikekannallepanosuunnitelman.

Moniin muihin rajavartiolaitoksen varhaisvuosien johtohenkilöihin mm. P.A. Auttiin, E.J. Raappanaan, K.M. Walleniukseen ja Oiva Willamoon verrattuna Järnström on jäänyt vähälle huomiolle, koska ei niittänyt erityistä mainetta sodissa tai erityisen värikkäänä persoonana. Senkin vuoksi tämä elämäkerta puoltaa paikkaansa.

Millainen mies Järnström sitten oli? Elämäkerran perusteella hän oli pikkutarkka ja ehkä hieman väritön virkamies, jossa oli vaatimattomuutta, mutta myös tietynlaista turhamaisuuttakin. Vaikka Järnströmille oli myönnetty jo 1890-luvulla oikeus käyttää silmälasia palveluksessa, virallisissa kuvissa hän ei myöhemminkään esiintynyt koskaan silmälasit päässä. Pinttyneen poikamiehen jäämistöön kuului vain normaali vaatimaton kaksion kalustus. Sen sijaan pankkitililtä perittäväksi jäi huomattava summa rahaa. Harmi, ettei Järnströmiltä jäänyt omaa varsinaista arkistoa ja muistiinpanoja. Nyt moni asia on vain todennäköisyyksien ja arvailujen varassa.

Pasi Pulju

HEIMOSODISTA KIRJOITETTUA

Atso Haapanen, *Suomalaisten heimosotaretket 1918–1922*. Minerva, Helsinki 2014. 322 sivua, kuvaliite.

Vapaussodan jälkeisinä vuosina Itä-Karjalassa, Petsamossa ja Inkerissä käydyistä aseellisista selkkauksista käytetään yleensä nimitystä heimosodat. Myös suomalaisten vapaaehtoisten osallistuminen Viron vapaussotaan lasketaan yleensä näihin kuuluvaksi.

Välittömästi tapahtumien jälkeen ilmestyi joitain, lähinnä muistelmatyyppejä, kirjoja ja lisästä tuli aina 1930-luvulle asti. Sotiemme jälkeen heimosodista

ei pitkään aikaan juuri kirjoitettu, kunnes Eero Kuussaaren suppeahko kokonaisesitys Vapaustaistelujen teillä ilmestyi 1957.

Jouko Vahtolan tieteelliset kriteerit täyttävät tutkimukset vuosien 1918 ja 1919 Itä-Karjalan retkistä ilmestyivät 1988 ja 1997. 2000-luvun puolivälissä ilmestyi Jussi Niinistön kattava ja pätevä kokonaisesitys, Heimosotien historia 1918–1922. Valitettavasti kirja on jo kustantajalta loppuunmyyty, eikä sitä näytä olevan kovin helppo löytää antikvariaateistakaan.

Tämän takia tieto uuden heimosotakirjan ilmestymisestä keväällä 2014 herätti paljon odotuksia.

Atso Haapasen Suomalaisten heimosotaretket 1918–1922 on kustantajan esittelytekstin mukaan "laajaan arkistomateriaaliin perustuva teos - -" ja tekijä on kirjoittanut "perinpojaisen ja paljastavan teoksen huonosti organisoitujen ja kurittomien joukkojen epätoivoisista yrityksistä luoda Suomesta Suur-Suomi".

Valitettavasti Haapasen kirja ei kaikilta osin täytä odotuksia. Se perustuu kyllä pitkälti Kansallisarkistossa säilytettäviin asiakirjoihin, mutta kirja keskittyy erilaisten taistelujen ja kahakoiden yksityiskohtaiseen selostamiseen eikä tapahtumia juuri taustoiteta. Arkistosta löytyneiden papereiden sisältöä on selostettu laveasti. Kirjassa on esimerkiksi sivutolkulla luetteloita, mm. erilaisia vahvuusilmoituksia, joissa patruunan tarkkuudella kerrotaan jonkun joukon tilanne jonain ajankohtana. Peräti kol-

men ja puolen sivun verran on lueteltu erään pataljoonan tehtäväkohtaisia palkkoja kesäkuussa 1919. Mikäli tätä asiaa halutaan korostaa, neljä tai viisi esimerkkiä olisi ehkä riittänyt mutta toki samalla edellyttänyt analyysia tai kommentointia.

Eri paikannimien tai asioiden osalta käytetään eri kohdissa erilaisia nimiä, ilmeisesti johtuen eri dokumenttien erovauksista. Lukijan kannalta nimet ja käsitteet olisi tietysti pitänyt yhdenmukaistaa. Viron vapaussotaa käsittelevässä luvussa taas huomio kiinnittyy paikkakuntien saksankielisiin nimiin, joita ei Virossa ole 1920-luvun jälkeen käytetty. Niitä on varmasti käytetty vapaussodan aikaisissa papereissa, mutta tämän päivän kartoista niitä ei löydy. Karttoja Haapasen kirjassa on tasan yksi ("Vienen retken taistelualue"), vaikka tämän tyyppisten tapahtumien seuraamista ilman karttoja on lukijalle hankalaa.

Lähdeluettelossa on parikymmentä asiakirjakokonaisuutta tai -kokoelmaa. Niistä ei kuitenkaan mainita missä arkistossa ne sijaitsevat. Kirjan Johdanto-luvussa toki mainitaan, että Kansallisarkistossa, mukaan lukien siihen liitettyssä entisessä Sota-arkistossa, on runsaasti heimosotiin liittyvää aineistoa, mutta ei tämä poista tarvetta kertoa lähdeluettelossa missä siinä lueteltu aineisto säilytetään.

Kirjoja lähdeluetteloon on kelpuutettu kokonaista kuusi (6)! Mm. Kuussaaren tämän kirjoituksen alussa mainittu katsaus puuttuu, vaikka se vuosikymmeniä oli ainoa kokonaisesitys heimosodista.

Atso Haapasen kirja tarjoaa ruohonjuuritason kuvauksia monista kahakoista ja runsaasti muitakin välähdyksiä aikalaisuistelmista. Jotkut näistä ovat jopa varsin värikkäitä. "Actionistia" ja nippelitason tiedoista pitävälle lukijoille Haapasen kirja varmaan tarjoaa mukavaa lukemista. Syvällisempää, analyttisempää ja kokonais-

valtaisempaa tietoa tarvitsevien on edelleen turvaututtava Niinistön kirjaan.

Markus Anaja

SUOMEN VAI SAKSAN PUOLESTA?

Matti Lackman: *Suomen vai Saksan puolesta?* Jääkäreiden tuntematon historia. Otava 2000.

Tarkoitukseni ei ole kirjoittaa varsinaista arvostelua Lackmanin kirjasta *Suomen vai Saksan puolesta*. Siitähän on parikin ansiokasta kirjoitusta Parolessa kirjan ilmestymisen jälkeen. Kirjoitukseni koskee kirjan liitettä, jossa on lueteltu ilman jääkärimerkkiä jääneet.

Aluksi jääkärimerkkiin liittyen suora lainaus kyseisestä kirjasta:

"Merkkiä tuli myöntää kaikille jääkäreille tietyin edellytyksin. — *Toimiston tuli myös pitää huoli siitä, ettei merkkiä "anneta kenellekään, joka ei ole siihen oikeutettu tai joka on tehnyt itsensä ansiottomaksi sitä saamaan* (sivu 681).

Tärkeimpiä syitä merkittä jäämiseen olivat seuraavat:

- 1) loikkaus Venäjän puolelle,
- 2) kapinointi, rettelöinti ja kiihottaminen rintamalla tai muuten jääkäriaikana,
- 3) henkirikokseen syyllistymisen jääkäriaikana,
- 4) karkaaminen jääkärijoukoista,
- 5) paljastuminen santarmiston agentiksi jääkäriaikana tai vuoden 1918 sodan jälkeen,
- 6) kieltäytyminen allekirjoittamasta tarjottua kontrahtia liittyä valkoiseen armeijaan tai jääminen sota-ajaksi Saksaan,
- 7) väärän puolen tietoinen valinta vuonna 1918,
- 8) kommunistien toimintaan osallistuminen vuoden 1918 sodan jälkeen, uuden kapinan valmisteluihin osallistuminen tai esim. siirtyminen Neuvosto-Venäjälle,

9) taloudellisiin väärinkäytöksiin syyllistyminen.

Ehdoissa oli varaus, ettei sitä tullut myöntää sellaiselle, joka ei ollut siihen oikeutettu tai joka oli tehnyt itsensä ansiottomaksi sitä saamaan, pudotti 232 (12,2 %) jääkäriä merkinsaajien joukosta". (sivu 682)

Jatkoin kirjan lukemista, kunnes tulin liitteisiin. Liite 9 (sivut 746—748) oli minulle täysi yllätys. Liitteessä on jääkärimerkkiä ilman jääneiden nimet. Tietenkin huomioni kiinnittyi siihen siksi, että mukana on myös appeni Kaarle Nikolai Sankalan nimi (nro 159). En varmaan muuten olisi herännytään epäilemään liitteen oikeellisuutta. Muistaen lukemani kovat kriteerit jääkärimerkin saannin edellytyksensä ryhdyin selvittämään asiaa. Käännyin kirjan tekijän puoleen kysymyksiin ja ihmetyksiin, miten appeni nimi oli luettelossa. Sain vastauksen: "En tunne syytä, miksi hänelle ei ole merkkiä annettu".

Rupesin vielä tutkimaan asiaa appeni osalta, vaikka tiesinkin hänellä olleen jääkärimerkin.

Todellakaan kirjan tieto ei pidä paikkaansa jo sen liitteitä lähemmin tarkastellessa.

Sivulla 683 on taulukko 23 "jääkärimerkkiä ilman jääneitä" ryhmittäin. Appeni nimi ei kirjassakaan näissä ryhmissä ole. Miten olisikaan? Hänhän saapui Suomeen 25.2.1918 Vaasaan pääjoukon mukana. Löysin appeni sotilaspassin ja muitakin tietoja asiasta. Haudassa hän lepää kunniaakkaana Suomen jääkärinä hautakiven alla, jossa on jääkäri- ja vapaussoturimerkit. Löysin tuntemani jääkäri Sankalan.

Olen käynyt tarkasti läpi liitteen 9 jokaisen siinä olevan nimen osalta. Löysin sieltä *ainakin* seuraavat nimet, jotka eivät nähdäkseni kuulu lainkaan tähän luetteloon (jääkärimerkkiä ilman jääneisiin):

Ahmala, Otto Johannes; Härmanen, Juho Arne Vilhelm; Kallio, Juho Emil; Kaukoranta,

Onni Ilmari; Kekoni, Kaarle Heikki; Kääriäinen, Antti; Leander, Mathias Florentin; Lindqvist, Arvid Mikael; Paavilainen, Erik Jalmari; Sattuma (ent. Grönqvist), Juho Väinö; Wallenius, Kurt Martti; Valli, Johan Albert ja Sankala, Kaarle Nikolai. Kysymysmerkin laitan seuraavien osalta: Jämsén, Bernhard ja Petrell, Einar Leonard.

Sotilasarvo edellämainituilla oli: jääkärikenraalimajuri, -luutnantti, -majuri, -everstiluutnantti, -kapteeni ja -väpeli. Onpa kirjan liitteessä 9 Marsalkka Mannerheimin adjutanttikin, joka myöhemmin toimi tasavallan kahden presidentin adjutanttina (Kekoni).

Ainakin pari *Suomen vai Saksan puolesta* -kirjan arvostelijaa on kiinnittänyt huomionsa kirjan nyt käsiteltävänä olevaan liitteeseen antamalla siitä kehujakin. Olenko ainoa, joka huomasi liitteen virheellisyyden?

Lauri Haataja (Helsingin Sanomat 14.1.2001) kirjoittaa arvostelussaan mm. seuraavaa: "Lackmanin kirjaa voi liitteidensä ansiosta arvioida jo klassikoksi. Listat ja luvut paljastavat mielenkiintoisia, jopa merkittäviä yksityiskohtia. — Jääkärikenraaliksi Suomen armeijassa ylennetty on voinut jäädä ilman jääkärimerkkiä".

Outi Karemaa (Agricolan kirja-arvostelut 5.2.2001) kirjoittaa: "Kirjan tiedon määrää lisäävät informatiiviset liitteet kirjan lopussa — ja jääkärimerkkiä ilman jääneet. Tutkijalle ja esimerkiksi sukututkijalle kyseiset liitteet ovat varsin antoisia".

Kirjoitukseni ei siis ole kirja-arvostelu enkä puutu mitenkään kirjan muihin liitteisiin kuin liite 9:ään. En näet ole huomannut, että missään olisi todettu liitteen tietojen virheellisyys aikaisemmin tai jopa oikaistu Lackmanin kirjassa olleet virheelliset tiedot näiden jääkäreiden osalta.

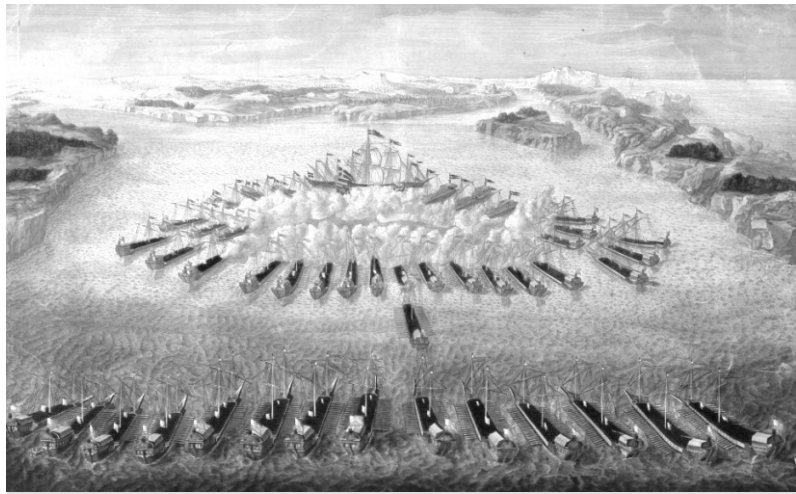
Jääkärimerkkiä on pidetty kunniallisen jääkäriin statuksena. Siksi pitäisikin olla erityisen tarkka tällaisen luettelon laadinnassa. Kuolleethan eivät itse kysele kunniansa perään. Painetussa sanassa nämä nimet ovat ja pysyvät;

tässä tapauksessa varmaan lähdekirjanakin käytettävässä teoksessa.

100-vuotisjuhlan aattona

Rauni Sankala

Syksyn 1713 Kostianvirran voittaja amiraali Apraksin löi Ruotsin laivaston Riilahdessa 1714

Näin järjestäytynyt oli Riilahden taistelu vanhan venäläisen kuvan mukaan.

Gangut 1714. Siis Hanko 1714. Miksi? Olen Venäjän merimuseossa Pietarissa ja katselen seinien yläreunaa kiertävää friisiä Venäjän ja Neuvostoliiton laivaston menestyksistä. Ne alkavat Hangon taistelusta 1714. Siis mistä taistelusta? Olen harrastanut sotahistoriaa, kouluhistoriasa kymppi ja yliopistosta poliittisen historian cum laude erinomaisin tiedoin. Mutta en ole koskaan tuollaisesta meritaistelusta kuullut.

Kotiin tullessani katselin kirjoja ja vastaus löytyi: Riilahden taistelu. Kesän jälkeen taistelu tunnetaan laajalti, sillä yhteenoton 300-vuotimuistoa juhlittiin Hangon liepeillä varsin näkyvästi.

Suuressa Pohjan sodassa Ruotsin ja suomalaisten kannalta laivaston tappio Riilahdessa oli pikujuttu verrattuna vaikka Kaarle

XII voittoon Narvassa joulukuussa 1700 tai karolinkien perikatoon päättyneeseen Pultava 1709. Suomessa venäläiset voittivat puolustavat joukot lokakuussa 1713 Kostianvirran taistelussa Pälkäneellä. Siitä katsotaan alkaneen Iso Viha, missä venäläiset hävittivät Suomea.

Riilahden varsinainen taistelu ei ollut kovin suuri, sillä Ruotsin puolelta yhteenottoon osallistui vain tykkiproomu Elefanten ja kuusi kaleeria. Voittaneeseen venäläiseen laivasto-osastoon kuului 23 kaleeria. Niistäkin vain osa kerrallaan saattoi osallistua taisteluun ahtaan taistelupaikan vuoksi. Ruotsalaiset menettivät kaikki aluksensa. Venäläisten menetykset olivat vähäisemmät.

Merkittävän taistelusta teki se, että se merkitsi ruotsalaisen hegemonian loppua pohjoisella Itä-

Kesällä 2014 käyty ”uusi Riilahden taistelu” ei ollut lainkaan yhtä komea kuin 1714.

merellä. Kolmen kruunun laivasto vetäytyi Suomesta kotivesilleen suojamaan Tukholmaa. Ensi kertaa Venäjä oli merkittävä tekijä Itämerelle.

Ruotsin avomerilaivasto olisi ollut Venäjän laivastolle liian kova haaste. Mutta Euroopassa laivastoasioita opiskellut Pietari Suuri oli rakentanut laajan kaleerilaivaston. Nämä soutuvaan liikkuneet alukset saattoivat käyttää ahtaita ja matalia saaristoväyliä, joille suurilla ja tulivoimaisilla, mutta syvässä uivilla ja kankeasti ohjattavilla linjalaivoilla ei ollut asiaa. Ongelmattomasti ei kaleerien toiminta ollut, sillä niihin oli tuotu päälliköitä Välimeren maista, missä kaleereja käytettiin. Näiden miesten pohjoisten vesien tuntemus oli ymmärrettävästi vähäinen.

Ruotsin laivasto oli muodostanut Hankoniemen kohdalle sulun, joka esti venäläisten huoltokuljetukset Turkuun, mikä oli Suomen miehitysjoukkojen pääpaikka. Olemattoman tieverkon takia meri oli ainoa mahdollinen huoltoreitti.

Venäjän laivasto, yhteensä satakunta kaleeria kokoontui Tvär-

minnen alueelle odottelemaan, koska ruotsalaisten linjalaivojen sulkua ei olisi pystytty uhmaamaan.

Amiraali hyökkäsi pimeässä yli järvenselän Venäjän laivastoa komentanut amiraali Apraksin oli ennakkoluulottomien ratkaisujen mies. Edellisenä syksynä hän voitti suomalaiset joukot Pälkäneen Kostianvirralla aivan uskomattomalla sotaliikkeellä. Hän puratti muutaman kylän talot, joiden hirsistä rakennettiin suuri joukko lauttoja. Niillä joukkoja siirrettiin yön pimeydessä yli Mallasveden suomalaisten selustaan. Operaatiota auttoi tyyni ilmiö ja puolustajan heikko tiedustelu. Mutta onnihan suosii tunnetusti rohkeaa. On uskomatonta, kuinka venäläiset saattoivat tehdä nelisen kilometriä pitkän vesimatkan kutakuinkin ohjaukkyvyttömällä kopukoilla.

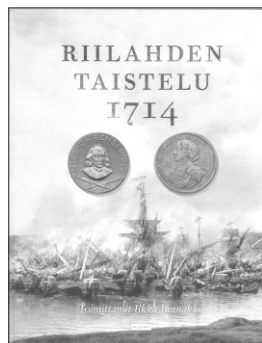
Nyt Apraksin ryhtyi tutkimaan toista hullua ratkaisua: laivojen vetämistä Hankoniemen yli ja koukkaamalla näin puolustajan selustaan. Siihen tarjosi mahdollisuuden Draget. Se oli perinteinen reitti vetää pieniä aluksia Hankoniemen vajaan kahden kilometrin levyisen kohdan yli Dragsvikin kohdalta. Siitä on Nylands Brigadin kotipaikka saanut nimensä. Suurella vaivalla saatiin yksi tai kaksi kaleeria rauhattua Hankoniemen pohjoispuolelle, mutta liian vaikeana hankkeesta luovuttiin. Tosin legenda on jäänyt elämään. Itsekin olen kuullut näin legendaksi osoittautuneen tiedon laivojen ylivedosta. Mutta yritys johti itse asiassa taistelun ratkaisuun.

Ruotsalaiset saivat vihiä Hankoniemen ylityksiaikasta ja lähettivät laivasto-osaston Hankoniemen pohjoispuolella vastaan ottamaan kannaksen ylittäneitä aluksia. Ruotsi hajotti voimiaan. Kun sulkuosastosta vielä lähetettiin osasto häiritsemään Tvärminneen asettuneita kaleereja, tehtiin kohtalokas virhe. Merelle ulottunut sulkulinja lyheni niin, että osasto venäläisiä kaleereja saattoi tyynessä säässä soutaa meren puolelta sulun ohi. Tyvennessä eivät isot alukset päässeet hätyyttämään kaleereja. Jotta sama ei toistuisi, siirrettiin sulkulinjaa ulommas rannasta. Ja sen seurauksena loput kaleerit livahtivat sumun suojassa sulkulinjan ja rannan välistä

Ruotsalaiset ankkuroituvat Hankoniemen pohjoispuolella puolustukseen kapeaan salmeen. Salmen keskellä oli poikittain tykkiproomu Elefanten valmiina ampumaan täyslaidallisia kohti hyökkääjää. Elefantenin kummallakin puolella oli lähietäisyydellä kolme kaleeria keula kohti hyökkääjää. Kaleerin tykki oli keulassa.

Taas venäläiset tekivät etevän sotaliikkeen. He hyökkäsivät kummaltakin sivulta kaleerien kimppuun välttämällä näin puolustajan tykkitulen. Laivat ohjattiin vierekkäin ja ryhdyttiin entraamaan, eli hyökkäämän vastustajan alukseen. Venäläisillä oli ylivoima sekä aluksiin että miehiin nähden. Parissa tunnissa sekä kaleerit että Elefanten oli vallattu. Venäjästä oli tullut merivalta. Siksi siis Gangut 1714.

Jukka Knuuti

Riilahden taistelun 300-vuotisjuhlan kunniaksi ilmestyi komea teos (*Riilahden taistelu 1714*, toim. Ilkka Linnakko. Atlasart 2014. 184 sivua. Runsaasti kuvitettu) Kirjoittajia on lukuisia Matti Klingestä alkaen. Taistelun lisäksi käsitellään tuon aikuinen tilanne Itämeren ympärillä, analysoidaan Ruotsin ja Venäjän merivoimat. Taistelupaikan meriarkeologiaakaan ei unohdeta. Erikoisbonus kirjassa on upea kuvitus useine laivapiirroksineen. Extraa ovat vielä lukuisat hienot kartat: onhan kustantaja erikoistunut karttakirjojen julkaisemiseen. Uskoisin jokaisen merihistoriasta kiinnostuneen mielellään lisäävän kirjan hyllynsä.

YHDISTYSTOIMINTAA

JÄÄKÄRILIIKE
100 VUOTTA

JÄÄKÄRILIIKE
100 VUOTTA

Jääkäriliike 100 vuotta postimerkit

Perinneyhdistys on teettänyt kuvien mukaiset 1. lk ikipostimerkit 100-vuotisjuhliin liittyen.

Merkit myydään kymmenen kappaleen arkeissa, siten että molempia merkkejä on 5 kpl/ arkki ja minimitilaus on yksi arkki (10 merkkiä). Arkin hinta on 25 euroa sekä mahdolliset postituskulut.

Helsinki-Uusimaa osasto järjestää opastetun tutustumiskäynnin

Taidesäätio Meritan kokoelman helmiin keskiviikkona 8.10.2014 klo 15.30, os. Aleksanterinkatu 36 B, Helsinki.

Esillä on upeita teoksia mm. Akseli Gallen-Kallelan voimakas muotokuva Marsalkka Mannerheimistä (1929), useita Helene Schjerfbeckin maalauksia ja muita suomalaisen kuvataiteen mestareiden teoksia.

Ilmoittautumiset osaston sihteerille Eija Paanaselle, miel. sähköpostilla os. eija.h.paananen@gmail.com, tai puhelimitse 050-5414949 (iltaisoin). Osallistumismaksu on osaston tukemana 20 € (normaalisti 25 €). Ilmoittautujille lähetetään ohjeet maksun suorittamisesta. Mukaan mahtuu 25 henkilöä.

JÄÄKÄRIPATSAS MYNNISSÄ

Jääkärikansliassa
saatavilla taas mus-
tia metallisia jääkäri-
pienoispatsaita hintaan
300 euroa. Sponsoreille
tarkoitetuista numeroi-
duista vihreistä patsais-
ta tulee sopia kanslian
kanssa puhelimitse tai
sähköpostilla.

Uusi taittaja

Parolen taittaja tästä numerosta eteenpäin on **Jyrki K. Talvitie** yhdistyksen Porin osastosta. Hänellä on mittava kokemus julkaisu- ja kustannustoiminnasta. Hän on toiminut kirjankustantajana vuodesta 1970 ja on edelleen aktiivinen tietokirjailija. Sotahistorian alalta viime vuosien tuotteita ovat *Suomen ilmasodan pikkujättiläinen* (yhdessä Heikki Nikusen kanssa) ja *Suomen merisota*. Paraikaa on työn alla *Suomen merisodan pikkujättiläinen*. Aikaisemmassa tuotannossa on noin 60 omaa tekniikan sekä espanjan kielen sanakirjaa. Mukaan mahtuu myös teoksia Keski-Amerikan muinaiskansoista, kilpa-autoilusta sekä DX-kuuntelusta ja gastronomiasta.

Kustantajan ominaisuudessa hän tuottanut mm. yli 20 Suomen ilmavoimien historia -sarjan kirjaa, Red Stars in the Sky -sarjaa sekä vuonna 1991 Suomen Laivasto sodassa 1939-45.

Tuotannosta saattaa saada käsityksen, että hän olisi meriupseeri. Ei ole vaan viestiupseeri, RUK 109.

Harrastuksista päällimmäisinä ovat historia, kansainvälinen politiikka, Latinalainen Amerikka, espanjan kieli, mayakulttuuri ja autourheilu.

Vuosina 2006—2007 Talvitie oli Suomen kulttuuri-instituutin johtajana Madridissa.

Jos kysytte, onko hän sukua perinneyhdistyksen varapuheenjohtaja Kari J. Talvitielle. Vastaus on kyllä. Veljeksiä ovat. Kari on nuorempi. (JK)

Kuva on otettu Esquelissä Argentiinassa kapearaiteisen Patagonian pikajunan (30 km/h) kyydissä. 2007.

OSASTOJEN YHTEYSHENKILÖT

Osasto	Nimi	Puhelin	Sähköposti
Etelä-Karjala	Ignatius Jorma K.O.	040 503 6499	jorma.ignatius@iki.fi
Etelä-Pohjanmaa	Passi Juhani	050 322 3469	juhani.passi@netikka.fi
Helsinki-Uusimaa	Hakkarainen Arno	050 383 5486	arno.hakkarainen@gmail.com
Kainuu	Ollanketo Jouko	040 773 7763	
Kanta-Häme	Kiviniemi Pertti	0400 846 956	perttikivi@hotmail.com
Keski-Suomi	Porvali Martti	040 937 9008	porvalit@gmal.com
Kuopio	Räihä Seppo	040 591 4611	sepporaiha@gmail.com
Kymenlaakso	Mikkonen Paavo	044 550 9375	paavo.mikkonen@pp.inet.fi
Lappi	Aherto Markku	0400 823 520	markku.aherto@pp.inet.fi
Länsi-Pohja	Hiukka Pentti	040 593 9082	pentti.hiukka@pp2.inet.fi
Oulu	Puonti Pertti		pertti.puonti@gmail.com
Pirkanmaa	Virtanen Pekka	040 725 0425	pekka.virtanen@ppg.inet.fi
Päijät-Häme	Iisakkala Ari-Ilmari	0500 761 676	a-i.iisakkala@phnet.fi
Satakunta	Vehanen Alpo	0400 593 727	alpo.vehanen@dnainternet.net
Vaasa	Ehrnrooth Martti	0500 663 939	martti.ehrnrooth@veo.fi
Varsinais-Suomi	Vuontela Kyösti	0500 910 402	kyosti.vuontela@gmail.com

KUTSU

Jääkäripataljoona 27:n
Perinneyhdistys ry:n
sääntömääräinen

TOIMINTASUUNNITELMA – JA VAALIKOKOUS

pidetään
lauantaina 15.11.2014
Sotamuseossa,
Liisankatu 1, 00170 HELSINKI

KOKOUPÄIVÄN OHJELMA

Klo 10.00 Hallituksen ja osastojen
puheenjohtajien neuvottelutilaisuus
Jääkärikansliassa
Klo 13.00 Toimintasuunnitelma- ja vaalikokous,
sekä alustus
Klo 15.00 Kokouspäivän päättäminen

Sotamuseo on avoinna klo 11.00 – 15.00.

Ilmoittautumiset puheenjohtajien
neuvottelutilaisuuteen, toimintasuunnitelma- ja
vaalikokoukseen **6.11.2014 mennessä**
Jääkärikansliaan.

Puhelin: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845
Sähköpostilla: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingissä 2.9.2014

**Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry
Hallitus**

KALLELSE

Föreningen Jägarbataljon 27:s
Traditioner rf har sitt stadgeenliga

VERKSAMHETSPLANERINGS- OCH VALMÖTE

lördagen den 15.11.2014
Krigsmuseet,
Elisabetsgatan 1, 00170 HELSINGFORS

MÖTESDAGENS PROGRAM

Kl 10.00 Styrelsens och avdelningarnas ord-
förändes rådplanläggning i Jägarkansliet
Kl 13.00 Verksamhetsplanerings- och valmöte,
föredrag
Kl 15.00 Mötesdagen avslutas

Krigsmuseet är öppet från kl 11.00 till kl 15.00.

Anmälan om deltagande i ordförändens
sammanträde och dels i verksamhetsplanerings-
och valmötet ombedes **senast 6.11.2014** till
Jägarkansliet.

Tel: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845
e-post: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingfors 2.9.2014

**Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf
Styrelsen**

Keski-Suomen osasto järjestää

JÄÄKÄRIHAUTA- KIERROKSEN

Jämsän hautausmailla lauantaina 20.9.2014.

Kokoontuminen **Miekkainpetäjän** hautausmaan portilla kello 10:00. Miekkainpetäjän
hautausmaa on Mänttään menevän tien varrella noin kolmen (3) kilometrin päässä Jämsän
keskustasta. Kahvit Jämsän keskustassa. Sen jälkeen tutustuminen Jämsän vanhaan
hautausmaahan ja Jämsän sankarihautausmaahan.

VUOSIKOKOUS

Ennakoilmoituksena todetaan jäsenkunnalle että **JP27:n Perinneyhdistyksen vuosikokous** pidetään Mikkelissä Jalkaväkimuseossa **lauantaina 20.2.2015 klo 12.00.**

Tarkemmat tiedot annetaan Parolen seuraavassa numerossa 4/2014.

Kokouksen yhteydessä on mahdollisuus tutustua edellisenä päivänä Jalkaväkimuseossa avattuun Jääkärinäyttelyyn.

ETELÄ-POHJANMAAN OSASTO SYYSKOKOUS

JP 27:n Perinneyhdistyksen Etelä-Pohjanmaan osaston syyskokous pidetään Lapualla ravintola Lapuahovissa **ti 18.11.2014 klo 18.00.** Kokouksessa käsitellään sääntöjen määräämät asiat. Kahvitus alkaa 17.30. Kokouksesitelmän

pitää Juhani Passi. **HUOM!** Ilmoittautuminen **14.11.** mennessä sihteerille rintaset@netikka.fi tai 040-7544 611 Tervetuloa!
E-P:n os johtokunta

KUNNIANOSOITUS JÄÄKÄRIPAADELLA

Perinteiseen tapaan suoritetaan Jääkäripaadella Hietaniemessä Kaartin hautausmaalla kunnianosoitus itsenäisyyspäivänä lauantaina **6.12.2014 klo 12.00.** JP27:n Perinneyhdistys Helsinki-Uusimaa osaston johtokunta

JÄÄKÄRIN TIE

*Musiikkimajuri Jyrki Koskisen johtama
Kaartin soittokunta sekä
Matti Orlamon johtamat kuorot,
solisteina mm.
Angelika Klas ja Mikael Konttinen.*

Jääkäriliike 100 vuotta

torstaina 20.11.2014 klo 19.00 (ovet avataan klo 17)

Finlandia-talvi, Helsinki

*Liput myynnissä Lippupalvelun myyntipisteissä sekä www.lippupalvelu.fi
Lipun hinta on 27 euroa (sis. palvelumaksun ja vaatepalvelun)*

Tumma puku ja kunniamerkit tai paraatipuku

PAROLE

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET		Muut tuotteet	
TUOTE	HINTA		
Kortit			
Uudistettu jääkärilippu	1,00	CD Jääkäriin morsian, kesto 22 min	10,00
Jääkärilippukortti	1,00	CD-ROM Virtuaalijääkärit	25,00
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50	Fallna för friheten -medalj	8,50
Jääkärikunniamerkki	1,00	Jägarens väg	3,00
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00	Jääkärien elämäntyö — Itsenäisyyden puolesta, julkaisu	
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00	(Kielet: suomi, ruotsi, saksa, englantia ja latvia)	10,00
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50	Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20	Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50	Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Suomen Jääkärit	1,00	Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Turun jääkäripatsas	0,20	Puukko Jääkärimerkillä	50,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20	Suomen Jääkärien elämäkerrasto, I täydosa 1957	5,00
Wasserturm	0,20	Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
		VHS Jääkärien tie I-III	15,00
		Vain jäsenille	
		Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Adressit		Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Ilman tekstiä	10,00	Jääkäripenoismerkki	80,00
Kansliasta kirjoitettuna/toimitettuna	12,00	Jääkärihautamerkki	80,00
Laajempi tekstaus	13,00		

Tilaukset Jääkärikansliasta:
Pohjoisranta 20 A 3
00170 HELSINKI
P. 09 135 1009/050 377 8845
(myös tekstiviestit)
s-posti: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa.
Hintoihin lisätään postituskulut.

www.jp27.fi

PAROLE

Päätoimittaja - Chefredaktör	ilmestyy vuonna 2014 maaliskuun, kesä-	Toimitusneuvosto — Redaktionsråd
Jukka Knuuti	kuun, syyskuun ja joulukuun alussa	Asko Kilpinen
040 753 2751	4 numeroa vuodessa, 20 €/vsk	Kari J. Talvitie
jukka.knuuti@gmail.com	4 nummer i året, 20 €/årg	Kari Nummila
Taitto Jyrki K. Talvitie		

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ - JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja - Ordförande	Jäsenet - Medlemmar	JP27:N PERINNEYHDISTYS ry —
Kilpinen, Asko	Annala, Jari	FÖRENINGEN JB27:s TRADITIONER rf
Varapuheenjohtaja - Viceordf	Heiskanen, Kari	Hallitus - Styrelse
Fagernäs, Peter	Hägglund, Gustav	Jäsenet - Medlemmar
Asiamies- Ombudsman	Kuljukka, Antti	Puheenjohtaja - Ordförande
Eklin, Jukka	Manninen, Ohto	Laatikainen, Pertti
	Pennanen, Jukka	Varapuheenjohtaja -
	Puheloinen, Ari	Viceordförande
	Sihvo, Sami	Talvitie, Kari J.
		Sihteeri - Sekreterare
		Kiiski, Tiina
		Aherto, Markku
		Ehrnrooth, Martti
		Hakkarainen, Arno
		Iisakkala, Ari-Ilmari
		Mikkonen, Paavo
		Parkkola, Ari

KANSLIA: Auki ma—to 10—14. **KANSLI:** Öppet må—tors 10—14. Kanslia suljettu 9.6.—31.7.
Pohjoisranta 20 A — Norra Kajen 20 A
00170 HELSINKI — 00170 HELSINGFORS
Puhelin/telefax 09-1351009 telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: jaakarikanslia@kolumbus.fi
Kanslian puhelimat ovat "avoinna" kanslian aukioloaikoina. Muulloin voi jättää viestin tai lähettää tekstiviestin.

Seppeleenlaskijat lähestyvät Haminan sankarihautaa perinneyhdistyksen kesäpäivillä. Henkilöt vasemmalta Kari J. Talvitie, Pertti Laatikainen ja Pekka Jauhiainen. Kuva: Paavo Mikkonen

